

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

**СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ВІДТВОРЕННЯ СКЛАДОВИХ ХУДОЖНІХ ОБРАЗІВ-
ПЕРСОНАЖІВ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО РОМАНУ КАТРІОНИ ВОРД
«ОСТАННИЙ ДІМ НА БЕЗПЕЧНІЙ ВУЛИЦІ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «магістр»
студентки II курсу магістратури
освітньої програми
*«Художній переклад з англійської мови,
літературне редагування та менеджмент
перекладацьких проєктів»*,
спеціальність – 035.041 «Германські мови та
літератури (переклад включно), перша –
англійська»

Богдана Богданівна ТИЧИНА

Науковий керівник:

к.філол.н., доц.
Богдана КОЛОДІЙ

«Допущено до захисту»

Протокол засідання
кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови
протокол № 11 від «20_»травня 2024 року

в.о. завідувача кафедри _____
к.філол.н., асист. Олена ПІДГРУШНА

КИЇВ 2024

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота присвячена дослідженню стратегій та тактик, які використовує перекладач Борис Превір для відтворення художніх образів-персонажів у романі Катріони Ворд "Останній дім на безпечній вулиці" українською мовою.

Актуальність даного дослідження обумовлена зростанням наукового інтересу до проблематики перекладу художніх образів. Об'єктом дослідження стали художні образи персонажів роману, а предметом – стратегії та тактики їхнього відтворення в перекладі. Метою роботи стало дослідження цих стратегій та їхнього впливу на сприйняття художніх образів читачами.

За допомогою порівняльного, стилістичного, прагмалінгвістичного та когнітивного аналізу були виявлені та систематизовані стратегії перекладу, визначено їхній вплив на сприйняття образів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що воно є першим комплексним дослідженням стратегій і тактик відтворення художніх образів у цьому романі.

Практична значущість роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані для удосконалення практики перекладу та розвитку теорії перекладу.

На рівні теоретичного узагальнення було визначено, що характеристики художнього образу персонажа у романі-трилері доцільно вивчати в рамках трьох лінгвопрагматичних теорій: мовленнєвих актів, максим ввічливості та кооперацій і конверсаційних імплікатур. Здійснено аналіз лексико-семантичних та стилістичних засобів створення художніх образів персонажів у романі К. Ворд "Останній дім на безпечній вулиці" та

досліджено стратегії і тактики, що реалізовувалися при відтворенні художніх образів-персонажів у романі українською мовою. Переклад роману ґрунтується на трьох стратегіях: адаптивна стратегія (47%), стратегія нейтралізації (39%) та репродуктивна (8%). Найпоширенішою з тактик перекладу є лексико-семантична адаптація (58%). У перекладі переважає застосування граматичних трансформацій над лексичними – 56% та 26% відповідно.

Ключові слова: переклад, художній образ-персонаж, стратегія, тактика, лексика, трилер.

ABSTRACT

The graduated paper is devoted to the study of the strategies and techniques used by the translator Borys Previr to reproduce the artistic images of the characters in Catriona Ward's novel "The Last House on Needless Street" into the Ukrainian language.

The relevance of this study lies in the growing scientific interest in the problems of translation of artistic images. The object of the study comprises the artistic images of the characters of the novel. The subject matter of the work is strategies and techniques of reproduction of artistic images in translation. The goal of the study is to survey the strategies used and their affect on the perception of artistic images by readers.

With the help of comparative, stylistic, pragmalinguistic and cognitive analysis revealed and categorized translation strategies, along with their impact on character perception.

The scientific novelty of the study lies in the fact that it is the first in-depth analysis of how artistic characters are translated in this novel. The practical significance of the research lies in the benefits for both translation practice and theory.

At the level of theoretical generalization, it was determined that the characteristics of the artistic image of a character in a thriller novel should be studied within three linguopragmatic theories: speech acts, maxims of politeness and cooperation, and conversational implicatures. The analysis of lexical-semantic and stylistic means of creating artistic images of characters was carried out, the strategies and techniques implemented during translation were investigated. The translation of the novel is based on three strategies: adaptation (47%), neutralization (39%) and reproduction (8%). The most common technique used is

lexical-semantic adaptation (58%). In the translation, the use of grammatical transformations prevails over lexical transformations - 56% and 26%, respectively.

Keywords: translation, artistic image, character, strategy and techniques, thriller.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ABSTRACT	4
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТРАТЕГІЙ І ТАКТИК ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ ПЕРСОНАЖІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	11
1.1. Лінгвопрагматичний підхід до дослідження та перекладу художніх образів персонажів	11
1.2. Використання художніх засобів для посилення художньої образності	23
1.3. Стратегії та тактики, що використовуються для відтворення художніх образів персонажів	27
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	34
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ І СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОБРАЗІВ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ КАТРІОНИ ВОРД «ОСТАННІЙ БУДИНОК НА БЕЗПЕЧНІЙ ВУЛИЦІ»	36
2.1 Лексико-семантична класифікація образів персонажів	36
2.2 Стилiстична класифікація (аналіз художніх засобів)	45
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	53
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ І ТАКТИК, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ КАТРІОНИ ВОРД «ОСТАННІЙ БУДИНОК НА БЕЗПЕЧНІЙ ВУЛИЦІ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	55
3.1 Застосування адаптивної стратегії	55
3.2 Застосування репродуктивної стратегії	60

3.3 Застосування стратегії нейтралізації	60
3.4 Поєднання адаптивної та репродуктивної стратегій	64
3.5 Лексичні трансформації, що використовувалися при різних стратегіях перекладу	68
3.6 Граматичні трансформації, що використовувалися при різних стратегіях перекладу	72
3.7 Лексико-граматичні трансформації, що використовувалися при різних стратегіях перекладу	78
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	82
ВИСНОВКИ	85
SUMMARY	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	101
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	102
ДОДАТКИ	103
Додаток А. Лексико-семантична класифікація образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці»	103
Додаток Б. Класифікація стилістичних засобів, що використовувалися для створення образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці»	115
Додаток В. Аналіз стратегій, що використовувалися при відтворенні образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» у перекладі Б. Превіра	126
Додаток Г. Аналіз перекладацьких трансформацій, що використовувалися для реалізації стратегій відтворення образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» у перекладі Б. Превіра	136

ВСТУП

Актуальність роботи зумовлена зростанням наукового інтересу до прагмалінгвістичного та стилістичного аспектів перекладу художніх образів персонажів у літературі, фільмах та телесеріалах для розуміння іншомовної культури. Засоби створення художніх образів цікаві як зразки прояву культури, вираженого, зокрема, в мовній формі, тож аналіз їхнього перекладу є важливим. Трилери є самостійним літературним жанром, яким притаманні специфічні засоби, проте, вони відрізняються у залежності від субжанрів. Це стосується і трилерів із елементами роману жахів, зокрема, такого як роман Катріони Ворд «Останній дім на безпечній вулиці», що містить образи персонажів, при відтворенні яких українською мовою перекладач Ю. Превір використовував різні стратегії і тактики.

Водночас, стратегії і тактики відтворення художніх образів персонажів англійськомовного роману Катріони Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» при перекладі українською мовою наразі не були предметом спеціального дослідження науковців, що також зумовило актуальність та доцільність обраної теми магістерської роботи.

Об'єкт дослідження – художні образи персонажів англійськомовного роману Катріони Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» та його українськомовного перекладу Б. Превіра.

Предмет дослідження – стратегії і тактики відтворення художніх образів персонажів англійськомовного роману Катріони Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» при перекладі українською мовою.

Мета дослідження – теоретично дослідити та практично проаналізувати стратегії і тактики відтворення художніх образів персонажів англійськомовного роману Катріони Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» при перекладі українською мовою.

Завдання дослідження.

1. Дослідити проблему вивчення лінгвопрагматичних характеристик психологічного портрету.
2. Розглянути можливості використання художніх засобів для посилення художньої образності.
3. Схарактеризувати стратегії та тактики, що використовуються для відтворення художніх образів персонажів.
4. Здійснити лексико-семантичну класифікацію художніх образів персонажів у романі К. Ворд.
5. Проаналізувати стилістичні засоби, що використовувалися для створення художніх образів персонажів в тексті оригіналу.
6. Проаналізувати стратегії та тактики, використані перекладачем для відтворення художніх образів персонажів у досліджуваному творі.
7. Дослідити перекладацькі трансформації, що використовувалися для реалізації стратегій і тактик.

Матеріалом дослідження слугував англійськомовний роман К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» ("The Last House on Needless Street") та його український переклад, виконаний Б. Превіром.

Методи дослідження – *аналіз* наукової літератури, *лінгвістичний аналіз*, що застосовувався при дослідженні прагмалінгвістичних, лексико-семантичних та стилістичних засобів створення художніх образів персонажів, *перекладацький аналіз* використовувався для дослідження стратегій і тактик відтворення художніх образів персонажів українською мовою, а також трансформацій перекладу, які при цьому використовувалися; *компаративний аналіз* використано при порівнянні засобів, максимум створення художніх образів персонажів та стратегій їх відтворення українською мовою; *синтез* було використано при узагальненні висновків учених і наших власних результатів дослідження; *класифікація* використана

для класифікації лексико-семантичних та стилістичних засобів створення художніх образів персонажів; *квантитативний аналіз*, яким послуговувалися для підрахунку статистичних даних; *графічні методи* були використані для унаочнення результатів дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вдосконалено класифікацію перекладацьких стратегій і тактик відтворення лексико-семантичних та стилістичних засобів створення художніх образів персонажів у романах-трилерах відповідно до матеріалу дослідження.

Теоретична значущість роботи полягає в тому, що питання перекладацьких стратегій і тактик одержали подальший розвиток, а їхнє дослідження дозволило зробити відповідні наукові висновки.

Практична значущість дослідження – результати магістерської роботи можуть бути застосовані у перекладознавчих студіях, а також у курсі психолінгвістики, стилістики, прагмалінгвістики.

Структура роботи. Магістерська дисертація складається зі вступу, основної частини з трьох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел, списку довідкової літератури, списку джерел ілюстративного матеріалу та додатків.

**РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ОСОБЛИВОСТЕЙ СТРАТЕГІЙ І ТАКТИК ВІДТВОРЕННЯ
ОБРАЗІВ ПЕРСОНАЖІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

**1.1. Лінгвопрагматичний підхід до дослідження та перекладу художніх
образів персонажів**

Різні прояви зовнішніх та психологічних характеристик людини знаходять своє відображення у художніх літературних творах. Таким чином створюються художні образи. Мовленнєві засоби є важливими для побудови художнього образу. Їх доцільно досліджувати з точки зору лінгвістичної прагматики.

Лінгвопрагматика – галузь досліджень у семіотиці та мовознавстві, що вивчає функціонування у мовленні мовних знаків, спирається на уявлення про мову як систему засобів і правил, робить акцент на комунікативних процесах та контекстуально залежних засадах використання цієї системи в різноманітних актах мовного спілкування [7: 51].

Більшість висловлювань, що є комунікативними одиницями мови, характеризується насамперед тим, що вони містять повідомлення, що передається мовцем із певною метою. Підхід дослідників до поняття «мовленнєвого акту» пов'язаний із розвитком так званого «прагматичного повороту» в лінгвістиці, початок якого пов'язують із працями логіків Кембриджської та Оксфордської шкіл, як-от: Дж. Остін, П.Ф.Стросон, Дж. Сьорль та ін.

Загальні аспекти перекладу вивчали такі зарубіжні та вітчизняні науковці як Д. Альзахрані, М. Бейкер, Л. Венуті, В. Карабан, С. Максимов, К. Норд, П. Ньюмарк, О. Селіванова, І. Сіняговська, Дж. Фонг та ін.

Сучасна лінгвістична прагматика, за класифікацією української мовознавиці Л. Шевелідзе, має дві течії, орієнтовані на:

а) системне вивчення прагматичного потенціалу мовних одиниць (тексти, речення, слова);

б) вивчення взаємодії комунікантів у мовленнєвому спілкуванні [44: 23].

Представники першої течії (Н. Спрангер, Д. Лабудд, О. Максимчук та ін.) спрямовують дослідження на вирішення питання встановлення меж між семантикою й прагматикою, а тому мають справу із мовними значеннями [61; 25; 30]. Окрім того, є спроби науковців до сфери семантики віднести значення мовних одиниць, незалежні від контексту (а також й умови істинності їхніх пропозицій), а до прагматики – комунікативні функції висловлювань та ситуативну зумовленість пропозицій.

Інша течія лінгвістичної прагматики пов'язана з появою теорії британського філософа та лінгвіста Дж. Остіна щодо мовленнєвих актів. Її суть полягає в тому, що висловлювання є не тільки повідомленнями про стан речей у світі, тож можуть бути кваліфіковані як істинні чи хибні. Вони також дають людям можливість виконувати певні дії. Дж. Остін запропонував називати такі висловлювання «перформативними мовленнєвими діями» чи «перформативами» та розробив їхню класифікацію [47].

Прагматичний напрямок сучасної лінгвістики визначає певний мовний феномен, виходячи з його прагматичного потенціалу. Прагматичний потенціал мовного явища виражається в тому, який ефект воно зможе здійснити на адресата, «а саме до якої дії його спонукати (якщо спонукати взагалі)» [25: 352].

Прагматичний потенціал мовних феноменів найчастіше вивчається у рамках трьох теорій: теорії мовленнєвих актів, теорії стратегій та максимумів ввічливості та теорії максимумів кооперацій і конwersаційних імплікатур, які доповнюють одна одну.

Теорія мовленнєвих актів. Теоретичний напрямок, запропонований Дж. Остіном, фактично став альтернативою граматичним дослідженням і чітко виявив деякі суперечності в їхніх положеннях. Запропонована науковцем трирівнева структура мовленнєвого акту – локуція, іллокуція та перлокуція – стала досить вдалою, оскільки дозволила виділити ключові моменти комунікативної дії. Встановлено, що успіх мовленнєвого акту залежить від того, наскільки слухач ідентифікує іллокуцію мовця [47].

Водночас це ключове поняття прагматики неоднозначно тлумачилося різними авторами. Найбільш яскраве вираження ці відмінності знайшли в існуючих класифікаціях мовленнєвих актів. Поняття «мовленнєвий акт» визначається як «цілеспрямована мовленнєва дія, що здійснюється відповідно до визнаних у суспільстві принципів і правил мовленнєвої поведінки» [2: 412]. Це визначення не відразу сформувалося. Американський філософ мови Дж. Сьорль також робить спробу проаналізувати окремий іллокутивний акт і називає його іллокутивним актом, мовленнєвим актом і мовним актом, вважаючи його мінімальною одиницею мовленнєвої комунікації [60: 152], а завданням свого дослідження вважає необхідність класифікації таких актів.

Єдиний мовленнєвий акт (далі – ЄМА) у лінгвопрагматиці представлений як трирівневе утворення. ЄМА по відношенню до мовних засобів, що використовуються в ньому, виступає як локутивний акт; по відношенню до проявленої мети і низки умов її реалізації – як іллокутивний акт; по відношенню до власних результатів ЄМА виступає як перлокутивний акт.

Той факт, що оцінку можна інтерпретувати як особливий тип іллокутивних сил, тривалий час не привертав уваги дослідників. Основоположник класифікаційної діяльності в галузі теорії мовленнєвих актів Дж. Остін у своїй таксономії, побудованій на основі аналізу близько

1000 дієслів, здатних до перформативного існування, виокремлює: *вердиктиви* (акти судження, від слово «вердикт» – речення), *екзерцисиви* (мотиваційні дії), *комісиви* (акти зобов'язань), *бехабітиви* (акти етикетної поведінки) і *експозиції* (пояснювальні дії). Ці класи є одночасно класифікацією перформативних дієслів та іллокутивних актів [47: 45].

Дж. Остін визнав, що його класифікація має певні недоліки. Автор піддав сумніву доцільність класифікації ЄМА за преформативними дієсловами та звернув увагу, що межі між класами не завжди очевидні. Дж. Сьорль уточнив межі класифікації Дж. Остіна, заснувавши свою «альтернативну таксономію» на дванадцяти параметрах, значущих із мовознавчої точки зору. Серед них можна виділити три основні: іллокутивна мета висловлювання, виражений психологічний стан та спрямованість адаптації [60: 181].

Грунтуючись на цих і деяких інших критеріях, Дж. Сьорль разом із бельгійським лінгвістом Д. Вандерверкеном виділяють п'ять базисних типів іллокутивних актів [60: 181-185] (Рис. 1.1):

репрезентативи (або асертиви)	•повідомляють про певний стан справ і припускають відповідальність мовця за істинність висловлювання
директиви	•спонукують адресата до здійснення чого-небудь
комісиви	•використовувані мовцем для того, щоб узяти на себе певні зобов'язання зробити в майбутньому якусь дію
експресиви	•виражають внутрішню психічну позицію мовця щодо певного стану справ
декларативи	•встановлюють і змінюють певний стан справ у навколишньому світі

Рис. 1.1 Базисні типи комунікативних актів за Дж. Сьорлем та Д. Вандерверкеном

Варто зазначити, що неоднорідність і складний характер експресивів, стали причиною низки наукових суперечок. Річ у тім, що Дж. Сьорль пов'язує специфіку цього класу висловлювань як із вираженням емоцій (а отже, й із емоційним аспектом оцінки), так і з вираженням етичної поведінки. Дослідник вважає експресиви «мовленневими актами з іллокутивною метою вираження психологічного стану» [60: 183]. Основна полеміка розгортається навколо факту, що в номінативному переліку Дж. Сьорля в зв'язку з експресивами згадані оцінні мовленнєві акти. Британський лінгвіст Дж. Ліч додатково виділяє клас «конфліктивів» (*conflictives*) – висловлень із «конфліктною» іллокуцією, які вступають у протиріччя із соціальними цілями і за своєю природою покликані ображати [56: 104].

Отже, будь-який ЄМА може одержати оцінне значення за допомогою використання відповідних лексичних або граматичних засобів.

Максими ввічливості. Ввічливість є одним із обов'язкових елементів спілкування, що забезпечує рівний, успішний і безконфліктний його перебіг. У загальному розумінні, категорія ввічливості – це лінгвопрагматична і лінгвокультурна категорія, яка є одним із об'єктів вивчення мовного етикету, що досліджується в прагматиці, соціолінгвістиці, культурі мовлення. Найпоширенішим у лінгвістичній теорії є визначення ввічливості як поведінки, спрямованої на запобігання конфліктам і забезпечення успішної комунікації між співрозмовниками. Ця дефініція виходить із розуміння ввічливості, як низки тактик, що спрямовані на побудову гармонійних відносин між людьми, і тому слугують вираженню основної мети ввічливості – поліпшенню процесу комунікації.

Зародження категорії ввічливості в лінгвістиці пов'язується з дослідженнями англо-американського напрямку другої половини ХХ століття. У 60-х і 70-х роках у роботах американських соціолінгвістів Е. Гоффмана, П. Браун, а також британського соціолінгвіста С. Левінсона були

опубліковані основні тези з вивчення форм ввічливої поведінки. У зарубіжній лінгвістичній літературі надається велике значення розробці теорії ввічливості [49; 50], оскільки вважається, що ця категорія відіграє важливу роль в процесі комунікації. Дослідники дійшли висновку, що лінгвістична ввічливість існує для того, щоб «зберегти обличчя слухача» [49: 345]. Під «обличчям» розуміється самоповага, а в процесі спілкування необхідно зберегти, підтримати самооцінку людини. При цьому збереження обличчя – це не мета комунікації, а умова, без виконання якої нормальне спілкування неможливе [42: 159; 49: 61].

Концепція ввічливості у вигляді мовних максим (правил) пов'язана, перш за все, з іменами П. Грайса, Р. Лакофф, Дж. Ліча.

Англійський філософ-аналітик П. Грайс допускає максимум ввічливості [52: 47]. Американська лінгвістка Р. Лакофф дотримувалася переважно прагматичного підходу до визначення класифікації ввічливості. Друге прагматичне правило Р. Лакофф, своєю чергою, включає в себе такі три правила ввічливої поведінки, що важливі як для вербального, так і для невербального спілкування [55]:

- 1) не будь нав'язливим (don't impose);
- 2) давай можливість вибору (give options);
- 3) будь доброзичливим (make the listener feel good, be friendly).

Передбачається, що кліше ввічливості можна застосовувати в будь-якому контексті; ступінь ввічливості або формула для її вираження в мовній традиції змінюються в залежності від конкретної ситуації спілкування, в якій вони застосовуються.

Ввічливість є гнучкою системою стратегій. Для нашого дослідження становлять інтерес стратегії позитивної і негативної ввічливості, оскільки саме вони допомагають характеризувати інтенцію мовця.

Аналіз підходів до вивчення категорії ввічливості показав, що теорія П. Браун і С. Левінсона є найбільш повною та несуперечливою. Основним поняттям цієї теорії є поняття «обличчя» (public self-image face), під яким мається на увазі позитивна соціальна цінність, яку має кожен член суспільства [49; 50]. Будь-яка дія відбувається з метою збереження «обличчя» або уникнення «втрати обличчя».

Максими кооперації і конверсаційні імплікатури. В основу теорії П. Грайс покладено принцип кооперації, співпраці, що включає 4 постулати [52]:

- максима кількості,
- максима якості,
- максима відношення (або максима релевантності),
- максима манери мовлення (або максима способу вираження).

Кожен із цих постулатів складається з більш специфічних максим, які регулюють мовну поведінку.

Максими мовного спілкування є керівництвом до раціонального використання мови, їхнє порушення (імплікатури) може сприйматися як сигнал про певні наміри мовця. В одній ситуації можливе використання декількох максим. На думку П. Грайс, крім перерахованих максим, можливі й інші, зокрема *максима ввічливості* [52: 47].

П. Грайс також зазначала, що виділені нею правила спрямовані на ефективність і інформативність.

У такому явищі, як художній образ персонажа, різні висловлювання можуть нести однакову інтенцію і навпаки – у залежності від ситуації комунікації.

Якщо розглядати художній образ персонажа як знак (використовуючи термінологію семіотики), в ньому закладено певний потенціал активізації мовного та мовленнєвого досвіду людини. Тож, для визначення

прагмалінгвального потенціалу художній образ персонажа, доцільно, на нашу думку, звернутися до деяких категорій семіотики. Таке поняття виходить із того, що значущою характеристикою людини є розуміння її як культурно-семіотичного об'єкта, особливості якого складаються з індивідуальних та групових фізико-психологічних особливостей, при цьому групові нашаровуються на індивідуальні. Культурна діяльність людини розглядається як знаково-символічна, зумовлена універсальними механізмами реагування на зовнішнє середовище. Комунікація, взаємодія з іншою автономною особистістю, розуміється як акт спілкування різних семантичних систем.

Особливості прагмалінгвістики вивчалися такими дослідниками як З. Бандурко, П. Браун, Г. Грайс, М. Кузнецова, Дж. Ліч, О. Максимчук, Дж. Остін, С. Левінсон, Р. Лакофф, Дж. Сьорль, М. Федіна, Л. Шевелідзе та ін.

Прагматичний аспект перекладу висвітлюється у працях Т. Андрієнко, Т. Савіч, П. Шаповал та ін.

Декілька варіантів тлумачення "художнього образу персонажа" як знака за версіями перекладачів:

- Лінгвістичний аспект. Перекладачі можуть використовувати мовні засоби для передачі характеристик персонажа, таких як мовний стиль, діалект, лексика тощо. У цьому випадку, художній образ персонажа стає знаком через лінгвістичні конструкції, що використовуються для його опису.
- Психологічний аспект. Персонажі можуть виступати як символи певних психологічних або емоційних станів. Вони можуть представляти певні аспекти людської природи або відображати певні психологічні тенденції. Перекладачі можуть використовувати мовні

засоби, щоб передати ці психологічні аспекти через характеристику персонажа.

- Культурний аспект. Художні образи персонажів можуть відображати певні культурні або історичні концепції. Перекладачі можуть обирати відповідні мовні засоби для того, щоб передати ці культурні аспекти через описи та характеристики персонажів.
- Соціальний аспект. Персонажі можуть також бути символами певних соціальних класів, груп або ідей. Їхні вчинки, діалоги та взаємовідношення можуть відображати соціальні структури та проблеми. Перекладачі використовують мовні засоби для передачі цих соціальних аспектів через описи та розмовну мову персонажів.

Оскільки у центрі сучасної комунікації, яка відбувається за допомогою тієї чи тієї семіотичної системи, знаходиться людина, художній образ персонажа можна вважати явищем антропоцентричним. Активні учасники дискурсу художнього тексту – адресант (автор тексту) та адресат (читач), а ситуація спілкування передбачає певні соціальні ролі, які адресант і адресат виконують у процесі комунікативної взаємодії.

Портрет мовної особистості можливий лише на основі розгляду всіх складових її структури, на вербально-семантичному, лінгво-когнітивному та прагматичному рівнях [45].

Характеристики персонажів вивчали Є. Калинюк (композиційно-мовленнєвий аспект), О. Куцик, М. Цепенюк, З. Шевчук (портретні описи), Т. Лисиченко (художня образність при створенні портретних описів), М. Мокривська (лексико-семантичні особливості) та ін.

Особливості відтворення мовних портретів вивчали Б. Колодій, І. Кожанова, Ф. Цепенюк та ін.

У сучасних філологічних студіях художній образ персонажа розглядається як конкретна й у той самий час узагальнена картина людського

життя, створена за допомогою вимислу і що має естетичне значення. Художній образ персонажа не може розглядатися поза текстовими зв'язками, тобто поза категорією авторського відношення, що зв'язує й організує текст твору, адже найкраще характер персонажа розкривається у мовленні. Художній образ персонажа народжується на основі сукупності всіх мовностилістичних засобів, які відносяться до нього. Він містить характеристики об'єкта біографії та має свої особливості, такі як: динамічність, об'єктивованість, розосередженість, превалювання окремих видів, документальність.

Поняття «портрет» вживається як у широкому, так і у вузькому значеннях. У більшості двомовних англо-українських словників поняття «портрет» визначається широко, як-от:

- 1) малюнок, картина або фотографія із зображенням людини;
- 2) яскравий опис за допомогою вербальних засобів [65: 478].

У словнику Мерріям-Вебстер тлумачення «портрету» є вужчим, наближеним до характеристики літературного портрету: «яскравий опис словами когось або чогось» [67: 465]). Український мовознавець О. Калинюк вважає терміни «портрет», «портретний опис» та «опис персонажа» синонімічними [19] та сам «портрет» розглядає як «різновид композиційно-мовленнєвої форми «опис», предметом зображення в якому виступає літературний персонаж, його зовнішній вигляд, одяг, манера поведінки, в тому числі мовленнєвої; психоемоційні реакції на оточуючий світ» [19: 46].

У зарубіжному мовознавстві поняття *портрета* взагалі не відокремлюється від поняття *персонажа*. Більш вузько це поняття розглядається у вітчизняних стилістиці, лінгвостилістиці, лінгвістиці тексту і визначається переважно як зображення зовнішності героя: його обличчя, фігури, одягу, манери триматися [43]. Портретний опис включає: 1)

зображення зовнішності: обличчя, волосся, статури і т.п.; 2) опис міміки, голосу і динаміки дихання, пантоміміки і манер; 3) одягу і аксесуарів [26].

Дослідники зазначають, що мовленнєвий портрет персонажа в художньому тексті виконує певні функції [28]. Так, він вказує на приналежність персонажа до певної групи, слугує засобом демонстрації того, ким саме є певний персонаж твору. Наприклад, позитивні герої в художньому тексті часто висловлюють ідеї автора, а їхня життєва позиція може бути віддзеркаленням авторської концепції понять добра та зла. Тому, якщо головний герой є позитивним, його мовлення має позитивно сприйматися і читачем, тобто має комунікативно відповідати загальнолюдським моральним стандартам. Крім того, таке мовлення слугує провідником авторських уявлень про позитивність як таку. Етико-естетичний ідеал письменника охоплює людське життя в цілому, дає перспективу розвитку особи, її взаємин із суспільством. Образи-носії позитивних концептів у літературі мають яскраву, могутню індивідуальність, завжди неповторні, своєрідні. Ці характеристики, в поєднанні з відвагою, рішучістю і заповзяттям створюють чарівливість повноцінної, яскравої людини, через образ якої автор висловлює читачу свій світогляд. Дослідники також підкреслюють, що образ персонажа не може розглядатися поза текстовими зв'язками, тобто поза категорією авторського відношення, що зв'язує й організує текст художнього твору.

У науковій літературі існують різні класифікації рис людини, в основу яких покладено різні підходи та критерії поділу. Мовознавиця М. Мокривська виділяє 4 великі групи:

- 1) інтелектуальні риси;
- 2) емоційні риси;
- 3) вольові риси;
- 4) моральні риси [33: 44].

Український лінгвіст Д. Аладько зосереджується переважно на таких великих групах [1: 100 – 101]:

- 1) зовнішність людини;
- 2) поведінка людини;
- 3) фізичні характеристики людини;
- 4) соціальні характеристики людини.

Проаналізований теоретичний та ілюстративний матеріал дозволив розробити власну класифікацію художнього образу персонажа, щоб визначити основні семантичні характеристики.

Отже, ми виділяємо:

1. Когнітивні якості персонажа (охоплюють спектр якостей, пов'язаних із розумом, пам'яттю, набутим життєвим досвідом тощо).

2. Фізичні та фізіологічні якості персонажа (включають, зокрема, такі якості як сила, спритність тощо).

3. Моральні якості персонажа (доброта, щирість або злосність, нещирість тощо).

4. Вольові якості персонажа. Ми відділяємо вольові від моральних, оскільки в нашому випадку під вольовими розуміємо такі, що не обов'язково мають альтруїстичну / неальтруїстичну складову (на відміну від моральних), такі, як сила волі, сміливість тощо.

5. Зовнішні якості персонажа. Сюди входять зовнішні якості, які «ілюструють» психологічний портрет (погляд, форма підборіддя – тобто ті, що вважаються ключовими як у художніх описах, так і у фізіономії).

У нашому дослідженні художні образи персонажів досліджуються на матеріалі роману Катріони Ворд «Останній дім на безпечній вулиці», написаний у жанрі трилера. Варто зазначити, що художні образи у трилерах мають свої особливості, які значною мірою впливають на відтворення твору у перекладі.

На позначення людей/персонажів, що задіяні в художньому творі, вітчизняне мовознавство пропонує декілька термінів: *діюча особа, персонаж, характер, тип, образ*. Діюча особа і персонаж – поняття, за допомогою яких позначають показану в художньому творі людину безвідносно до того, яким чином глибоко і вірно вона зображена письменником. У нашій роботі ми послуговуватимемося термінами «художній образ» та «персонаж», оскільки вони дозволяють узагальнити суттєві риси героїв, передані письменником за допомогою різних стилістичних засобів та з різною прагматичною метою.

Лінгвістична прагматика має зв'язок із теорією та практикою перекладу [37: 346], сприяє їхньому розвитку. Текст оригіналу і текст перекладу — це дві форми існування одного повідомлення, і необхідно знайти між ними певну частину комунікативної рівноцінності. При перекладі важливо звертати увагу на жанр тексту, процес його перекладу, використання трансформацій задля адекватності тексту, критерії оцінки якості перекладеного тексту.

Отже, на основі проведеного огляду теоретичної літератури, ми можемо зробити **висновок**, що характеристики художнього образу персонажу у трилері доцільно вивчати в рамках трьох лінгвопрагматичних теорій: мовленнєвих актів, максим ввічливості та кооперацій і конверсаційних імплікатур. Художній образ персонажа з точки зору прагмалінгвістики припускає зображення його мовленнєвих особливостей, вербальних і невербальних.

1.2. Використання художніх засобів для посилення художньої образності

Особливості застосування художніх засобів для створення образів персонажів зазвичай зумовлені жанровою характеристикою твору.

Під художніми засобами, у загальному розумінні, визначають спеціальні засоби посилення художньої образності, що складаються з двох компонентів— те, що зіставляється і те, що зіставляє. Ці компоненти, об'єднуючись, формують загальне складне уявлення [10]. Таке визначення підкреслює понятійну структуру стилістичних засобів. Українська мовознавиця М. Залюбовська під художніми засобами розуміє тропи чи стилістичні фігури, при цьому визначає стилістичні фігури як мовний зворот, синтаксичну конструкцію, яка використовується для виразності [14: 47]. Українська лінгвістка М. Мацько стверджує, що існують дві системи організації художньої мови – це тропи та стилістичні фігури і зазначає, що традиційні терміни «троп» і «фігура» позначають мовні явища, які мають між собою загальне та відмінне [32].

Натомість більшість дослідників вважають питання співвідношення понять «троп» та «стилістична фігура» дискусійним. Під ними розуміють засоби контекстуально синонімічного увиразнення мовлення [10]; різноманітні способи вживання слів у переносному значенні, завдяки чому створюються образи [14: 47] та ін. Українська мовознавиця О. Яценко розуміє поняття «троп» не тільки як образну сітку, через яку сприймається світ, а й суб'єктивне ставлення до цього світу, що зумовлює як характер бачення світу, так і його відчуття: «не лише конкретизує уявлення про предмет, про який ідеться, але й відображає ставлення до нього мовця» [46: 397]. Як і всі стилістичні прийоми та засоби, тропи мають амбівалентну характеристику: вони висловлюють денотативний смисл і одночасно формують його зміст і оцінку, тим самим вони виявляють суб'єктивне ставлення. Тож троп – це вживання слова чи звороту, при якому явище набуває нового імені, нову номінацію, яка вживається в переносному значенні, що може закріплюватися за словом, може ставати не особливістю

того чи того висловлювання, а особливістю групи людей чи в цілому носіїв мови.

Так само існують і різні підходи до розуміння поняття «стилістична фігура». Так, М. Залюбовська вважає, що стилістичні фігури передбачають трансформацію структури речення. Тож до них вона відносить синтаксичні засоби виразності [14: 50]. Перекладознавиця І. Орлова вважає, що стилістична фігура за своєю сутністю є девіантною, тобто вона є свідомою стратегією відходу від мовних норм та розширення меж природньої мови [35: 10]. Представник англійської школи когнітивної лінгвістики Р. Тсур виникнення художнього ефекту пояснює залученням до інтерпретації когнітивних стратегій, які не призначені спеціально для обробки художнього тексту [62]. Художні ефекти, що використовуються автором, не відокремлені одиниці в межах художнього тексту, а створюють складну систему взаємопов'язаних елементів і надають художній функції домінуюче положення у межах художнього тексту. Тож, стилістичну фігуру дослідники визначають двояко: як будь-яку форму, в якій виражена думка та як свідоме відхилення в думці від повсякденної та простої форми.

Різні підходи до визначення художніх засобів, а також велике розмаїття таких засобів та їхніх функцій зумовило появу багатьох підходів до їх класифікації. Систематизація художніх засобів здійснюється за різними критеріями. Наприклад, класифікація Дж. Ліча будується за принципом розмежування між нормальними і девіантними рисами мови [46: 60]. Українська перекладознавиця О. Линтвар у своїй роботі пропонує класифікацію, в основі якої покладено підхід за рівнями. Ця класифікація допомагає виокремити три групи: фонетичні, лексичні та синтаксичні виражальні засоби, а також стилістичні прийоми [27: 73]. Комбінований підхід включає одночасно принципи парадигматичного та синтагматичного поділу Дж. Ліча, а також порівневий підхід. За ним виділяють

парадигматичну і синтагматичну фонетику, морфологію, лексикологію, синтаксис і семасіологію [27: 75].

Попри докладність принципів класифікацій, наведених вище, вони, на нашу думку, мають і недоліки, оскільки занадто розрізняють лексичний та граматичний рівні. Адже художні засоби хоч і виникають у семантичній сфері, однак мовне вираження отримують саме у формі конкретних граматичних структур.

Українська філологиня І. Башманівська бере до уваги техніку створення тропів та стилістичних фігур і називає тропи «фігурами заміщення», а фігури – «фігурами суміщення» [8: 12]. М. Мацько поділяє тропи на власне тропи та невласне тропи. До власне тропів дослідниця відносить: алегорію, катахрезу, метафору, метонімію та ін. До невласне тропів – алюзію, зевгму, евфемізм та ін. Фігури, своєю чергою, вона поділяє на мікрофігури та макрофігури, останні містять дві групи: конструктивні та деструктивні [32: 52]. Дослідниця не виокремлює ампліфікації як групу фігур, а вважає її фігурою у складі деструктивних макрофігур [32: 30].

У нашій науковій розвідці ми доєднуємося до думки вчених, які виділяють окремо ампліфікації саме як групу художніх засобів паралельно із тропами та стилістичними фігурами (В. Кеннеді [53] та ін.). Ампліфікації знаходяться на перетині фігур і тропів. Їм притаманні риси, що зближують їх як із тропами, так і зі стилістичними фігурами. Це явище цікаве для нас тим, що той самий художній засіб – наприклад, порівняння, може бути як образним, так і ні, залежно від того, з чим порівнюється об'єкт.

Перевага художніх засобів у межах реалізації певної авторської ідеї формує авторський ідіостиль [46: 39]. Художні засоби у мовознавстві досліджувалися у рамках різних теорій [15; 16]. Більшість лінгвістів звертають увагу на жанрово-стилістичні особливості творів [34; 36] та ін.

Аналіз наукової літератури дозволяє дійти висновку, що дослідниками серед художніх засобів, які використовуються для створення художніх образів персонажів, розглядаються переважно тропи. Їх ми пропонуємо поділити на дві групи:

- загальномовні тропи, властиві текстам будь-яких жанрів: метонімія [34], метафора [6; 5; 13; 16; 17; 34], у тому числі персоніфікація [6; 16; 17] та алюзія [13] як інтертекстуальна метафора;

- жанрово-зумовлені тропи: алегорія [18; 29], парабола [13; 34].

Отже, можемо зробити висновок, що доцільно виділяти три типи художніх засобів – тропи, фігури та ампліфікації. При цьому тропами вважаємо засоби, створені на основі переносного значення (містять образність), фігурами – засоби, створені на основі прямого значення (не містять образності) та ампліфікаціями – засоби, що можуть мати як образне підґрунтя, так і будуватися на основі прямого значення.

Переклад художніх засобів зазвичай пов'язаний із низкою труднощів. Образність у будь-якій мові заснована на певних лінгвокогнітивних особливостях мовців, тож не може абсолютно точно бути відтворена мовою іншого народу. Тому відтворення художніх засобів вимагає від перекладача застосування перекладацьких трансформацій, способами яких досягається адекватність перекладу.

1.3. Стратегії та тактики, що використовуються для відтворення художніх образів персонажів

Стратегія є однією з концепцій перекладознавства, яка бере початок із праці німецького вченого – філософа, теолога і проповідника Ф. Шлейермахера «Про різні методи перекладу» (1813). Проте, варто зазначити, термін «стратегія перекладу» досі так і не отримав чіткого й однозначного визначення в перекладознавстві. В англійській мові лексема «strategy», згідно

з Оксфордським словником, означає «план дій, розроблений для досягнення довгострокової або загальної мети; мистецтво планування та керівництва загальними військовими операціями у війні чи битві; план для керівництва загальними військовими операціями та переміщеннями» [70].

Серед перекладознавців, які досліджували стратегії і тактики перекладу варто зазначити таких як Л. Венуті, В. Демецька, Г. Крингс, Д. Лабудд, М. Спрангер, Ю. Тьопенко та ін.

Визначення *стратегії перекладу* як свідомого плану перекладача щодо вирішення конкретних завдань перекладу знаходимо в працях німецького перекладознавця Г. Крингса [54: 263 – 265]. Італійський дослідник Л. Венуті ідентифікує поняття «завдання» та визначає *стратегії перекладу* як «основні завдання перекладача щодо вибору тексту для перекладу та розробки методу перекладу» [цит. за: 63: 70].

Стратегію як метод розглядає також згаданий вище німецький учений Ф. Шлейермахер, який стверджував, що існує лише два способи перекладу – перенесення читача на автора або перенесення автора на читача [63: 68]. Ці опозиції лежать в основі поділу стратегій на дві основні – *форенізації* та *доместикації*, – які реалізуються в контексті перекладацької діяльності та виходять з її культурної функції.

Різні класифікації стратегій перекладу пропонують такі науковці, як В. Демецька [12], Г. Фонг [51], Л. Венуті [64]. Але стратегія поділу на форенізацію та доместикацію, запропонована Ф. Шлейермахером та розвинута далі Л. Венуті, залишається однією з найпопулярніших.

Можна сказати, що *стратегію доместикації (одомашнення)* використовували перекладачі ще за часів Римської імперії, коли перекладачі грецьких текстів латинською мовою вилучали грецькі культурні ознаки, додаючи алюзії на римську культуру, і змінювали імена грецьких поетів на римські. Ф. Шлейермахер визначив *доместикацію* як «спосіб репрезентації

чужого і незрозумілого тексту в зрозумілих термінах приймаючої культури» [цит. за: 63: 71]. На думку Л. Венуті, основними характеристиками одомашнених текстів слід вважати такі: легкість сприйняття, прозорість, коли текст відображає особистість і наміри автора, створюється враження, що ми читаємо оригінал, а не переклад.

До *стратегії форенізації* стали вдаватися в епоху романтизму, коли перекладачі наполягали на збереженні «іноземності» перекладеного тексту. За Ф. Шлейєрмахером, *форенізація* – це «етнодевіаційний опір цінностям культури мови перекладу, яка фіксує мовні та культурні відмінності оригінального тексту» – *переклад наш* [цит. за: 63: 71]). Під час *форенізації* відбувається виникнення «непрозорості» тексту, в ньому з'являються «темні місця», він читається як переклад.

Таким чином, якщо перекладач відтворює текст чужої культури, відповідно до цінностей власної культури, нав'язуючи читачеві цінності культури мови перекладу, відбувається застосування стратегії *доместикації*. Якщо читачеві нав'язуються норми та цінності чужої культури, перекладач обирає стратегію *форенізації*.

Наразі терміни «форенізація» та «доместикація» позначають дві глобальні стратегії, до яких вдається перекладач: відсікти автентичність оригіналу або надати йому ознак, культурно відповідних епосу та нації-носію мови перекладу. Кожна з цих стратегій перекладу має переваги та недоліки, прихильників і супротивників, тому закономірно сформувалася поміркована перекладацька стратегія – так званий «нейтральний, немаркований стиль» [41: 189] або стратегія «золотої середини», що є ситуативною перевагою форенізації чи доместикації [41: 189].

У сучасному перекладі не може бути «чистих» доместикації чи форенізації. Кожен перекладений текст є комбінацією цих стратегій, які доповнюють одна одну, а не конфліктують. Сам факт наявності елементів

форенізації у перекладі визначає наявність доместикації. Хоча деякі видатні вчені та перекладачі говорили про неможливість зайняти нейтральну позицію в перекладі [63], нейтральна стратегія є поширеною, однак у ній завжди превалює або доместикація, або форенізація. І перекладач прагне зайняти «золоту середину».

Поділ стратегій на доместикацію та форенізацію залишається популярним серед дослідників, проте існують й інші підстави для класифікації залежно від мети перекладацького аналізу.

Зокрема, українська перекладознавиця В. Демецька класифікує стратегії як репродуктивні і адаптивні [12: 24].

Репродуктивна стратегія призначена для відтворення лінгвокультурного коду («портрету») вихідної аудиторії.

Адаптивна стратегія містить домінуючу установку на мовні та культурні стереотипи цільової аудиторії [11: 83]

Британська дослідниця М. Бейкер, відповідно до своєї теорії культурної фільтрації, запропонувала дві стратегії:

- адаптація вихідного тексту до цільової культури;
- збереження у перекладі культурних відмінностей [48].

Німецька вчена К. Норд пропонує такі стратегії:

- *документальна* (збереження очуження);
- *інструментальна* (адаптація оригінального тексту до цільової аудиторії) [59].

На думку науковців Б. Колодій та Г. Романчука [23], для дослідження особливостей перекладу художніх образів персонажів доцільно використовувати класифікацію британського перекладознавця П. Ньюмарка [58]. Він пропонує дві протилежні стратегії перекладу.

1. *Семантична стратегія* припускає якомога точну передачу змісту оригінального тексту зі збереженням лексичних і граматичних оригінальних

конструкцій. Такий переклад прагне зберегти намір, стиль і тон автора оригіналу, а також лінгвістичні та культурні нюанси мови оригіналу, навіть якщо в результаті виходить менш природний текст перекладу [58: 48].

2. *Комунікативна стратегія* припускає відтворення впливу оригінального тексту на цільову аудиторію зі зміною оригінальних лексичних і граматичних конструкцій [58: 39, 47–48]. Такий переклад враховує культурні та лінгвістичні відмінності між мовою оригіналу та мовою перекладу і відповідно адаптує текст [58: 40]. Мета комунікативного перекладу – створити природний і вільний текст перекладу, навіть, якщо це передбачає відхилення від оригінальних формулювань або структури [58: 37]. Такий підхід зазвичай використовується в художніх текстах, де бажаний ефект на читача важливіший, ніж суворе дотримання правил мови оригіналу [58: 41-42].

Окрім стратегій перекладу виділяють також тактики – системно організовані сукупності перекладацьких операцій, спрямованих на вирішення певного завдання. Тактики зазвичай спираються на обрану стратегію перекладу [3: 15].

Варто зазначити, складові художніх образів персонажів представляють особливі труднощі при їхньому відтворенні у перекладі [22: 39]. Втрата тієї чи тієї складової художнього образу може призвести до того, що сенс буде переданий не повною мірою, тож збереження художнього образу дуже важливе. Окрім того, дослідники підкреслюють, що це можливо не завжди, оскільки пов'язано з відмінностями між образними системами у різних мовах [4: 21]. За «законом збереження метафори», образ при перекладі має зберігатися максимально, вилучення його може спотворити авторський задум [9: 127].

Перекладацькі способи перекладу художніх засобів полягають у застосуванні підходів, що здійснюються перекладачем у межах традицій

певних перекладацьких шкіл і пов'язаних із ними нових тенденцій у перекладі.

Так, науковці пропонують відтворювати художні засоби за допомогою таких тактик:

- 1) пошуку образного аналога;
- 2) створення дослівного еквівалента;
- 3) описового перекладу;
- 4) заміни образу оригіналу на образ, поширений у мові перекладу;
- 5) компенсації;
- 6) експресивно-прагматичної конкретизації;
- 7) нейтралізації образу [20; 24].

Український перекладознавець В. Карабан пропонує відтворювати художні образи, користуючись такими тактиками:

- 1) повним перекладом;
- 2) додаванням або вилученням;
- 3) лексичною заміною;
- 4) структурною перебудовою;
- 5) традиційним відповідником;
- 6) паралельним найменуванням [20: 142].

Українська перекладознавиця О. Кондратьєва додатково пропонує скористатися такими тактиками:

- 1) перекладом одного художнього засобу іншим зі збереженням образу;
- 2) відтворенням образу через вилучення непрямого значення;
- 3) згортанням художнього засобу до пояснення значення;
- 4) морфологічною заміною (заміна граматичних категорій);
- 5) синтаксичною заміною [24: 96].

Оскільки існує багато класифікацій, на нашу думку, доцільно для аналізу обрати таку, що узагальнює. Український дослідник С. Максимов надає широку характеристику трансформацій, поділяючи їх на формально лексичні, лексико-семантичні, граматичні та лексико-граматичні [31: 92].

Трансформації перекладу – це зміни, які вносяться у вихідний текст під час процесу перекладу з однієї мови на іншу. Ці зміни можуть включати переформулювання, заміни слів або виразів, реорганізацію речень або абзаців, щоб забезпечити зрозумілість, логічність та відповідність культурним нормам мови-цілі. Трансформації перекладу допомагають забезпечити оптимальну передачу смислу та інтенцій автора у цільовій мові, з урахуванням всіх відтінків та контекстуальних аспектів.

Якщо зробити загальний висновок, чим відрізняються тактики від трансформацій, то таким чином:

- **Тактики перекладу** - це конкретні методи і прийоми, *спрямовані на забезпечення точності та адекватності перекладу.*
- **Трансформації перекладу** - це стратегічні зміни, *спрямовані на досягнення максимальної зрозумілості та ефективності сприйняття тексту цільовою аудиторією.*

Британський перекладач та лінгвіст П. Ньюмарк, автор численних праць з теорії та практики перекладу, у своїх роботах звертав увагу на важливість використання різних тактик, трансформацій для досягнення високоякісного перекладу.

Саме класифікація С. Максимова буде взята за основу в нашому дослідженні. Водночас, вважаємо доцільним використовувати комплексний підхід і використовувати як трансформаційну методику аналізу перекладу художніх образів, так і денотативну. Адже при трансформаційному підході до аналізу перекладу художніх образів з'являється можливість знайти образні еквіваленти в різних культурах. Разом із тим, доцільно

використовувати денотативний підхід, що дозволяє дослідити можливості відтворення тих чи тих художніх образів наявними в обох мовах художніми засобами. Стратегії, що аналізуватимуться – репродуктивна та адаптивна, а також стратегія нейтралізація.

Щодо тактик, ми розробили класифікацію, враховуючи дослідження науковців М. Мокривської, Д. Аладько та ін., проте насамперед ґрунтувалися на наявному ілюстративному матеріалі і зробили узагальнену класифікацію, з метою різнобічного дослідження персонажів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Характеристики художнього образу персонажу у трилері доцільно вивчати в рамках трьох лінгвопрагматичних теорій: мовленнєвих актів, максимум ввічливості та кооперацій і конверсаційних імплікатур. Художній образ персонажа з точки зору прагмалінгвістики припускає зображення його мовленнєвих особливостей, вербальних і невербальних.

Дослідники художніх засобів, що використовуються для створення художнього портрету персонажу, переважно приділяють увагу тропам – метафорі і метонімії. Окрім того, досліджуються жанрово-стилістичні засоби у художніх творах, що широко пізнаються через вираження алегорії та параболи.

Стратегії, що аналізуватимуться – репродуктивна та адаптивна, а також стратегія нейтралізації.

При аналізі перекладу ми вважаємо доцільним використовувати комплексний підхід і використовувати як трансформаційну методикку аналізу перекладу художніх образів, так і денотативну. Адже при трансформаційному підході до аналізу перекладу художніх образів з'являється можливість знайти образні еквіваленти в різних культурах. Разом

із тим, доцільно використовувати денотативний підхід, що дозволяє дослідити можливості відтворення тих чи тих художніх образів наявними в обох мовах художніми засобами.

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ І СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОБРАЗІВ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ КАТРІОНІ ВОРД «ОСТАННІЙ БУДИНОК НА БЕЗПЕЧНІЙ ВУЛИЦІ»

2.1 Лексико-семантична класифікація образів персонажів

Дослідження стратегій і тактик відтворення образів персонажів художнього твору припускає попередній аналіз цих образів – насамперед, лексико-семантичний та стилістичний. Тож у другому розділі роботи ми зосередимося на класифікаціях образів персонажів з тією метою, щоб у третьому розділі докладно проаналізувати стратегії та тактики, що їх використовував перекладач.

Образи персонажів досліджувалися в різних аспектах – за психологічними характеристиками, поведінкою, зовнішністю тощо. Опираючись на викладений матеріал в Розділі 1 (8 – 31 ст.), ми вважаємо за доцільне створити узагальнену класифікацію, що дозволить здійснити різнобічний аналіз героїв.

Роман-трилер «Останній дім на безпечній вулиці», автором якого є Катріона Ворд – це таємнича і напружена історія. Одинадцять років тому, під час поїздки на озеро, зникла дівчинка. До теперішнього часу її розшукує сестра, і всі підозри вказують на головного героя Теда Баннермана, що проживає з дочкою і кішкою в занедбаному будинку неподалік.

Катріона Ворд відома своєю майстерністю у побудові сюжету та створенні атмосфери напруження та містики. Її твори часто отримують літературні нагороди та здобувають визнання критиків, а «Останній дім на безпечній вулиці» отримав високу оцінку від письменника Стівена Кінга.

Упродовж опрацювання ілюстративного матеріалу нами було досліджено 100 одиниць текстових фрагментів, що містять різні описи або

номінації персонажів роману Катріони Ворд “The Last House on Needless Street” (надалі: WCTLHONS) та його українського перекладу, виконаного Борисом Превіром «Останній дім на безпечній вулиці» (надалі: ВКОДНБВ).

На першому етапі нами були проаналізовані лексико-семантичні характеристики образів персонажів в оригінальному тексті. При розробці класифікації ми враховували дослідження науковців М. Мокривської, Д. Аладько та ін., проте насамперед ґрунтувалися на наявному ілюстративному матеріалі і зробили узагальнену класифікацію, з метою різнобічного дослідження персонажів у романі Катріони Ворд «Останній дім на безпечній вулиці».

Зокрема, було виділено такі лексико-семантичні групи та субгрупи.

1. Характеристика за зовнішністю;
2. Характеристика за одягом;
3. Характеристика за поведінкою;
4. Характеристика за психологічними якостями:
 - 4.1. Характеристика за психологічним станом;
 - 4.2. Когнітивні характеристики;
 - 4.3. Комунікативні характеристики;
 - 4.4 Інші особистісні характеристики:
 - 4.4.1 Почерк;
 - 4.4.2 Голос або манера мовлення;
5. Характеристика за віком;
6. Характеристика за соціальними особливостями:
 - 6.1 Імена;
 - 6.2. Характеристика за професією або родом діяльності;
 - 6.3. Характеристика за родинними стосунками;
7. Характеристика за іншими особливостями:
 - 7.1. За продуктами;

7.2. За тваринами;

7.3. За місцем проживання;

7.4. За запахом.

Тож розглянемо їх докладніше нижче.

Детальний аналіз використання стратегій і тактик перекладачем ми здійснимо в Розділі 3.

1. **Характеристика за зовнішністю** – 16%, наприклад:

Her hair lies wet and sheeny on her skull, short as a boy's (WCTLHONS: 2); → *На личко налипло коротке, як у хлопчика, мокре волосся* (ВКОДНБВ: 2) – опис Тедом Баннерманом зниклої «дівчинки з морозивом»;

the man with hair the color of orange juice (WCTLHONS: 7); → *чоловік із волоссям кольору апельсинового соку* (ВКОДНБВ: 7) – опис Теда одного з підозрюваних, яких він додавав до свого списку;

My feet are white and hairy (WCTLHONS: 7); → *Мої ноги білі й волохаті* (ВКОДНБВ: 7) – опис Тедових ніг, на яких поглянув один із підозрюваних – «чоловік з волоссям кольору апельсинового соку»;

2. **Характеристика за одягом**, 2%, зокрема:

Shadow of her hat brim (WCTLHONS: 2); → *Тінь від крисів маленького бриля* (ВКОДНБВ: 2) – опис Тедом Баннерманом зниклої «дівчинки з морозивом»;

3. **Характеристика за поведінкою** – 18%, наприклад:

I held tight to the trunk of the little oak in the front yard (WCTLHONS: 3); → *Щоб підживитися силою, я міцно обхопив стовбур дубка, що ріс перед будинком* (ВКОДНБВ: 3) – опис свого стану Тедом під час розмови з поліціантами;

When they parted with a whoosh and released people in a blast of cold air, I asked for candy (WCTLHONS: 3); → *Коли вони з легким шипінням розсувалися і звідти в потоці холодного повітря виходили покупці, я просив*

цукерку (ВКОДНБВ: 3) – опис місцевого супермаркету, під яким зазвичай Тед сидів на бордюрі;

Mommy would have been ashamed if she knew but I loved candy so much (WCTLHONS: 3); → *Дізнайся про це мама, вона померла б від сорому, але я страшенно люблю цукерки* (ВКОДНБВ: 3) – Тедові думки, щодо «жебракуння»;

The birds will be arriving. <...>I love to watch it (WCTLHONS: 5); → *Невдовзі налінуть пташки <...> Я люблю спостерігати за ними* (ВКОДНБВ: 5) – опис пташок, що прилітають до Теда на подвір'я;

I realize that I am not wearing shoes or socks. (WCTLHONS: 7); → *і я розумію, що стою босий, навіть без шкарпеток* (ВКОДНБВ: 7) – опис Тедових ніг, на яких поглянув один із підозрюваних – «чоловік з волосся кольору апельсинового соку»;

4. Характеристика за психологічними якостями (32%), у тому числі:

4.1. Характеристика за психологічним станом (16%), наприклад:

My teeth made little clicks like I was cold, hut I was so hot (WCTLHONS: 2); → *Зуби цокотіли, наче я змерз, хоча мені було збіса жарко* (ВКОДНБВ: 2) – опис стану Теда під час розмови з слідчою;

Care pressed down on her, like an anvil on her back (WCTLHONS: 3); → *Шалено тиснучи на плечі, важким ковадлом лежало на ній відчуття обов'язку* (ВКОДНБВ: 3) – опис поліціантки;

I was upset that they'd seen my precious things, like the picture of Mommy and Daddy (WCTLHONS: 3); → *Мене засмучувало те, що вони дивилися на мої скарби, як-от світлину мами з татом* (ВКОДНБВ: 3) – думки Теда після обшуку будинку.

4.2. Когнітивні характеристики (8%), наприклад:

Sometimes my insides know things before my mind does (WCTLHONS: 5);
→ *Трапляється, мої нутроці здогадуються про всяке раніше від мозку*
(ВКОДНБВ: 5) – передчуття Теда;

My mind runs like ants. (WCTLHONS: 6); → *Мої думки снують, як мурахи* (ВКОДНБВ: 6) – про відчуття Теда, коли він побачив мертвих пташок;

I don't always get tenses right. Everything always feels like it's happening now and sometimes I forget it actually happened then (WCTLHONS: 8); → *Я часто плутаю час. Нерідко те, що, як мені здається, відбувається зараз, сталося в минулому* (ВКОДНБВ: 8) – Тед під час розмови з «жінкою з чихуахуа»;

I don't recall names but I have my ways of judging and remembering people (WCTLHONS: 8); → *Хоч імена я постійно забуваю, але маю власні методи запам'ятовувати людей* (ВКОДНБВ: 8) – про Теда;

4.3. Комунікативні характеристики (2%), зокрема:

That was her thing, charming people (WCTLHONS: 10); → *Вона вміла причаровувати людей* (ВКОДНБВ: 10) – вислів Теда про маму;

4.4 Інші особистісні характеристики (6%), у тому числі:

4.4.1 Почерк (2%), зокрема:

Her faded formal handwriting (WCTLHONS: 5); → *Маминим охайним почерком* (ВКОДНБВ: 5) – як підписана касета, що Тед побачив в диктофоні;

4.4.2 Голос або манера мовлення (4%), наприклад:

You could hear the sea in her voice (WCTLHONS: 5); → *голос її гойдався, наче море* (ВКОДНБВ: 5) – опис маминого голосу;

Her voice had a slight hitch around the consonants (WCTLHONS: 5); → *Говорила, злегка затинаючись на приголосних* (ВКОДНБВ: 5) - опис маминого голосу;

5. Характеристика за віком (2%), зокрема:

She was six (WCTLHONS: 2); → *Їй було шість* (ВКОДНБВ: 2) – опис зниклої «дівчинки з морозивом»;

6. Характеристика за соціальними особливостями (22%), й у тому числі:

6.1. Імена (8%), наприклад:

Mr. Bannerman? (WCTLHONS: 2); → *Містере Баннермане* (ВКОДНБВ: 2);

Little Teddy (WCTLHONS: 2); → *малюче Тедрі* (ВКОДНБВ: 2);

Theodore (WCTLHONS: 4); → *Теодоре* (ВКОДНБВ: 4);

Ted (WCTLHONS: 7); → *Тед* (ВКОДНБВ: 7);

6.2. Характеристика за професією або родом діяльності (8%), наприклад:

The woman detective (WCTLHONS: 2); → *слідча* (ВКОДНБВ: 2);

suspect (WCTLHONS: 4); → *підозрюваний* (ВКОДНБВ: 4);

The Murderer (WCTLHONS: 7); → *убивця* (ВКОДНБВ: 7);

A Stranger (WCTLHONS: 10); → *Незнайомець* (ВКОДНБВ: 10);

6.3. Характеристика за родинними стосунками (6%), наприклад:

The Otter man or His wife or their Children (WCTLHONS: 10); → *Чоловік, схожий на видру, його дружина або їхні діти* (ВКОДНБВ: 10);

the otter family (WCTLHONS: 10); → *Видри* (ВКОДНБВ: 10);

Mommy (WCTLHONS: 5); → *мама* (ВКОДНБВ: 5);

7. Характеристика за іншими особливостями (8%), у тому числі:

7.1. За продуктами (2%), зокрема:

Girl With Popsicle (WCTLHONS: 1); → *Дівчинка з морозивом* (ВКОДНБВ: 1);

7.2. За тваринами (2%), зокрема:

The Chihuahua lady (WCTLHONS: 8); → *жіночка з чихуахуа* (ВКОДНБВ: 8);

7.3. За місцем проживання (2%), зокрема:

Men who live in Blue house together (WCTLHONS: 10); → *Чоловіки, що мешкають разом у синьому будинку* (ВКОДНБВ: 10);

7.4. За запахом (2%), зокрема:

Lady who Smells like Doughnuts (WCTLHONS: 10) → *Жіночка, від якої пахне пончиками* (ВКОДНБВ: 10).

Було здійснено квантитативний аналіз для визначення частотності функціонування різних лексико-семантичних груп та субгруп для опису чи номінації персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці». Результати аналізу наведено на Рис. 2.1.

Рис. 2.1 Квантитативний аналіз лексико-семантичних груп та субгруп для опису чи номінації персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці», %

З Рис. 2.1 ми можемо зробити висновок, що найчастотнішою є така лексико-семантична група, як «Характеристика за психологічними якостями». Кількість таких одиниць складає майже третину (32%) з усіх аналізованих прикладів із роману К. Ворд. При цьому найчастотнішою є субгрупа «Характеристика за психологічним станом» (16%), рідше трапляються когнітивні характеристики (8%) та інші особистісні характеристики (6%), зокрема, голос або манера мовлення (4%) та почерк (2%). У поодиноких випадках трапляються такі психологічні характеристики, як комунікативні (2%).

Середню частотність продемонстрували такі лексико-семантичні групи, як «Характеристика за соціальними особливостями» (22%), «Характеристика за поведінкою» (18%) та «Характеристика за зовнішністю» (16%). У групі «Характеристика за соціальними особливостями» частіше трапляються субгрупи «Імена» та «Характеристика за професією або родом діяльності» (по 8% у кожному випадку). Рідше – субгрупа «Характеристика за родинними стосунками» (6%).

Рідко зустрічаються характеристики за іншими різними особливостями (8%), у тому числі – за продуктами, за тваринами, за місцем проживання та за запахом (по 2% у кожному випадку).

У поодиноких випадках трапляються такі субгрупи, як «Характеристика за одягом» та «Характеристика за віком» (по 2% у кожному випадку).

2.2 Стилiстична класифiкацiя (аналiз художнiх засобiв)

На другому етапi дослiдження нами були проаналiзованi стилiстичнi особливостi створення характеристик образу персонажiв у романi К. Ворд «Останнiй дiм на безпечнiй вулицi», з використанням перекладу Б.Превiра. Всi стилiстичнi засоби нами було подiлено на тропи, стилiстичнi фiгури та амплiфiкацiї. При цьому тропи заснованi на образностi, фiгури не мають образної пiдстави, а амплiфiкацiї можуть мати чи не мати образну пiдставу в залежностi вiд лексики, використаної авторкою.

1. Тропи (24%), у тому числi:

1.1 Гiпербола (2%), зокрема:

Mommy would have been ashamed if she knew but I loved candy so much (WCTLHONS: 3) → Дiзнайся про це мама, вона померла б вiд сорому, але я страшенно люблю цукерки (ВКОДНБВ: 3). В оригiнальному реченнi вказується на можливiсть того, що мама була б сором'язлива, але у перекладi це пiдсилюється за допомогою гiперболи, яка виражається в iдеї, що мама "померла б вiд сорому", що вказує на надмiрне пiдсилення впливу чи наслiдкiв маминої реакцiї.

1.2. Метафора (12%), наприклад:

I held tight to the trunk of the little oak in the front yard (WCTLHONS: 3) → Щоб пiдживитися силою, я мiцно обхопив стовбур дубка, що рiс перед будинком (ВКОДНБВ: 3). В оригiналi авторкою було використано метафору, описуючи образ особи, яка зцiпилася зi стовбуром дуба, щоб вiдчути себе мiцнiшим або бiльш стабiльним. У перекладi ця метафора вiдтворена за допомогою образного вислову «пiдживитися силою» та використання термiну «стовбур дубка», що вказує на центральну, мiцну точку, яка допомагає зберегти силу або стабiльнiсть.

Care pressed down on her, like an anvil on her back (WCTLHONS: 3) → *Шалено тиснучи на плечі, важким ковадлом лежало на ній відчуття обов'язку* (ВКОДНБВ: 3). Переклад виражає відчуття важкості та тиску, які вона відчуває. Метафорично, це описує відчуття обов'язків або турбот, які лягають на неї важким тягарем, схожим на вагу ковадла. Тобто, персоналізація обов'язків або турбот, яка накладається на неї, подібно до того, як ковадло ляже на спину.

You could hear the sea in her voice (WCTLHONS: 5) → *голос її гойдався, наче море* (ВКОДНБВ: 5). У поданому прикладі метафора виражається за допомогою порівняння "наче море". Вона передає враження, що її голос має глибокий, повільний, мелодійний звук, схожий на шум моря. Таке порівняння підсилює враження від голосу та може вказувати на його спокій, велич та вплив, як у моря.

The Otter man (WCTLHONS: 10) → *Чоловік, схожий на видру* (ВКОДНБВ: 10). У вихідному варіанті слово «otter» (видра) використовується не в прямому значенні, а в переносному, щоб описати зовнішній вигляд чоловіка або його характеристики. В перекладі ми бачимо використання порівняльного виразу «схожий на видру», що підсилює враження про схожість чоловіка з видрою. Таким чином, метафора у перекладі передана за допомогою порівняльного звороту, який ілюструє схожість чоловіка з видрою.

The Otter man or His wife or their Children (WCTLHONS: 10) → *Чоловік, схожий на видру, його дружина або їхні діти* (ВКОДНБВ: 10). Опис чоловіка, але за допомогою метафори порівнює його з видрою. Також вживається вираз «His wife or their Children», який також може бути сприйнятий як метафоричний опис. Український переклад передає цю метафору, використовуючи слово «схожий на видру», щоб описати чоловіка та його родину.

3.1. **Метонімія** (10%), наприклад:

I was upset that they'd seen my precious things, like the picture of Mommy and Daddy (WCTLHONS: 3) → *Мене засмучувало те, що вони дивилися на мої скарби, як-от світлину мами з татом* (ВКОДНБВ: 3). У цьому прикладі метонімія у перекладі виражена словами «мої скарби», які замінюють більш конкретний термін «мої дорогоцінні речі», в який входить згадана світлина мами з татом. Метонімія полягає в тому, що використовується один термін (у цьому випадку «скарби») для позначення більш широкого поняття або групи об'єктів.

Her voice had a slight hitch around the consonants (WCTLHONS: 5) → *Говорила, злегка затинаючись на приголосних* (ВКОДНБВ: 5). В оригіналі вислів вказує на певну характеристику голосу. Але замість її опису, використано зображення дії, яка пов'язана зі згаданим аспектом голосу, тобто затинання на приголосних, що є частиною його прояву. Таким чином, метонімія тут полягає у використанні певної дії (затинання на приголосних) для опису характеристики голосу.

my stomach lurches (WCTLHONS: 5) → *в шлунку крутить* (ВКОДНБВ: 5). У вихідному англійському виразі використовується для опису фізичних відчуттів, які можуть виникати у людини при сильних емоціях, стресі або несподіваних подіях. Український переклад використовує вираз як метонімічний опис тих самих фізичних відчуттів через почуття, які виникають саме у шлунку.

Sometimes my insides know things before my mind does (WCTLHONS: 5) → *Трапляється, мої нутроці здогадуються про всяке раніше від мозку* (ВКОДНБВ: 5). Передає ідею, що особистість має певну внутрішню свідомість або інтуїцію, яка оперує інформацією перед тим, як розум офіційно обробить її. В перекладі ця ідея виражена через метонімію «мої

нутрощі», яка вказує на внутрішній аспект особистості, яка реагує на зовнішні події.

2. Стилiстичнi фiгури (46%), у тому числі:

2.1. Лексичнi фiгури (40%), зокрема:

2.1.1 Антонiмiя (6%), наприклад:

My teeth made little clicks like I was cold, hut I was so hot (WCTLHONS: 2); → *Зуби цокотiли, наче я змерз, хоча менi було збiса жарко* (ВКОДНБВ: 2). В українському перекладі використано протилежнi термiни «збiса жарко» i "змерз", щоб передати цю протилежнiсть у вiдчуттях.

Small women want to take care of big men (WCTLHONS: 8) → *Маленькi жiночки завжди хочуть пiклуватися про великих чоловiкiв* (ВКОДНБВ: 8). Використанi слова "маленькi" i "великi" є антонiмами, оскiльки вони вказують на протилежнi розмiри чи розмiркованiсть.

I don't always get tenses right. Everything always feels like it's happening now and sometimes I forget it actually happened then (WCTLHONS: 8) → *Я часто плутаю час. Нерiдко те, що, як менi здається, вiдбувається зараз, сталося в минулому* (ВКОДНБВ: 8). Перший вислiв перекладу вказує на вiдчуття того, що подiї вiдбуваються зараз, тодi як антонiмiчний вислiв вказує на минуле.

2.1.2 Iдiоми (2%), зокрема:

That was her thing, charming people. (WCTLHONS: 10) → *Вона вмила причаровувати людей* (ВКОДНБВ: 10);

2.1.3 Рiзнi розряди лексики (32%), у тому числі:

2.1.3.1. Прiзвиська (4%), наприклад:

Girl With Popsicle (WCTLHONS: 1) → *Дiвчинка з морозивом* (ВКОДНБВ: 1);

Little Teddy (WCTLHONS: 2) → *малюче Teddi* (ВКОДНБВ: 2);

2.1.2.2. Гоноративи (2%), зокрема:

Mr. Bannerman? (WCTLHONS: 2) → *Містере Баннермане*
(ВКОДНБВ: 2);

2.1.2.3 Інтенсифікатори (2%), зокрема:

Very tired (WCTLHONS: 2) → *стомлена* (ВКОДНБВ: 2);

2.1.2.4. Професіоналізми (кримінальна сфера) (6%), наприклад:

The woman detective (WCTLHONS: 2) → *слідча* (ВКОДНБВ: 2);

suspect (WCTLHONS: 4) → *підозрюваний* (ВКОДНБВ: 4);

The Murderer (WCTLHONS: 7) → *убивця* (ВКОДНБВ: 7);

2.1.2.5. Нейтральна лексика (12%), наприклад:

Mommy (WCTLHONS: 5) → *мама* (ВКОДНБВ: 5);

The birds will be arriving. <...>I love to watch it (WCTLHONS: 5) →
Невдовзі налінуть пташки <...> Я люблю спостерігати за ними
(ВКОДНБВ: 5);

She wiped sweat oft her top lip (WCTLHONS: 3) → *Вона стерла нім з*
верхньої губи (ВКОДНБВ: 3);

When they parted with a whoosh and released people in a blast of cold air,
I asked for candy (WCTLHONS: 3) → *Коли вони з легким шипінням*
розсувалися і звідти в потоці холодного повітря виходили покупці, я просив
цукерку (ВКОДНБВ: 3);

Men who live in Blue house together (WCTLHONS: 10) → *Чоловіки, що*
мешкають разом у синьому будинку (ВКОДНБВ: 10);

I realize that I am not wearing shoes or socks (WCTLHONS: 7) → *і я*
розумію, що стою босий, навіть без шкарпеток (ВКОДНБВ: 7);

2.1.2.6. Власні імена (4%), наприклад:

Theodore (WCTLHONS: 4) → *Теодоре* (ВКОДНБВ: 4);

Ted (WCTLHONS: 7) → *Тед* (ВКОДНБВ: 7);

2.1.2.7. Експресивно забарвлена лексика (2%), наприклад:

A Stranger (WCTLHONS: 10) → *Незнайомець* (ВКОДНБВ: 10);

2.2. Синтаксичні фігури (6%), у тому числі:

2.2.1 Антитеза (2%), зокрема:

I don't recall names but I have my ways of judging and remembering people (WCTLHONS: 8) → *Хоч імена я постійно забуваю, але маю власні методи запам'ятовувати людей* (ВКОДНБВ: 8). У даному перекладі антитеза між тим, що «забуваю імена», і тим, що «маю власні методи запам'ятовувати людей» виражена протиставленням. У першій частині вказується на відсутність здатності запам'ятовувати імена, тоді як у другій – на наявність способів запам'ятовування людей.

2.2.2 Повтори (2%), зокрема:

You take everything from me, Theodore. Take, take, take. (WCTLHONS: 4) → *Теодоре, ти забираєш у мене все. Тільки те й робиш, що береш і береш* (ВКОДНБВ: 4);

2.2.3. Прості речення (2%), зокрема:

She was six (WCTLHONS: 2) → *Їй було шість* (ВКОДНБВ: 2);

3. Ампліфікації (30%), у тому числі:

3.1. Епітети (18%), усі необразні, наприклад:

Shadow of her hat brim (WCTLHONS: 2) → *Тінь від крисів маленького бриля* (ВКОДНБВ: 2);

Her eyes are big (WCTLHONS: 2) → *Великі очі* (ВКОДНБВ: 2);

A thin man (WCTLHONS: 2) → *Худорлявий чоловік* (ВКОДНБВ: 2);

Her faded formal handwriting (WCTLHONS: 5) → *Маминим охайним почерком* (ВКОДНБВ: 5);

hands shake (WCTLHONS: 6) → *Тремкі руки* (ВКОДНБВ: 6);

My feet are white and hairy. (WCTLHONS: 7) → *Мої ноги білі й волохаті* (ВКОДНБВ: 7);

I am polite (WCTLHONS: 9) → *намагаюся бути чемним я* (ВКОДНБВ: 9);

a nice smile (WCTLHONS: 9) → *гарна усмішка* (ВКОДНБВ: 9);

3.2. Порівняння (12%), у тому числі:

3.2.1 Необразні (4%), зокрема:

of her hat brim, the fingers clenched on the stick as if she thinks someone might take it away from her (WCTLHONS: 2) → *крисі її капелюха, пальці стиснуті на палиці, ніби вона думає, що хтось може її відібрати в неї* (ВКОДНБВ: 2). Це порівняння створює уявлення про те, як виглядає жінка, що тримає палицю, більш живим і виразним.

Her hair lies wet and sheeny on her skull, short as a boy's (WCTLHONS: 2) → *На личко налипло коротке, як у хлопчика, мокре волосся* (ВКОДНБВ: 2);

3.2.2 Образні (8%), наприклад:

The woman detective looked like a possum (WCTLHONS: 2) → *слідча, схожа на опосума* (ВКОДНБВ: 2);

My mind runs like ants (WCTLHONS: 6) → *Мої думки снують, як мурахи* (ВКОДНБВ: 6);

the man with hair the color of orange juice (WCTLHONS: 7) → *чоловік із волоссям кольору апельсинового соку* (ВКОДНБВ: 7);

Lady who Smells like Doughnuts (WCTLHONS: 10) → *Жіночка, від якої пахне пончиками* (ВКОДНБВ: 10).

Було здійснено квантитативний аналіз для визначення частотності функціонування різних стилістичних засобів для опису чи номінації персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці». Результати аналізу наведено на Рис. 2.2.

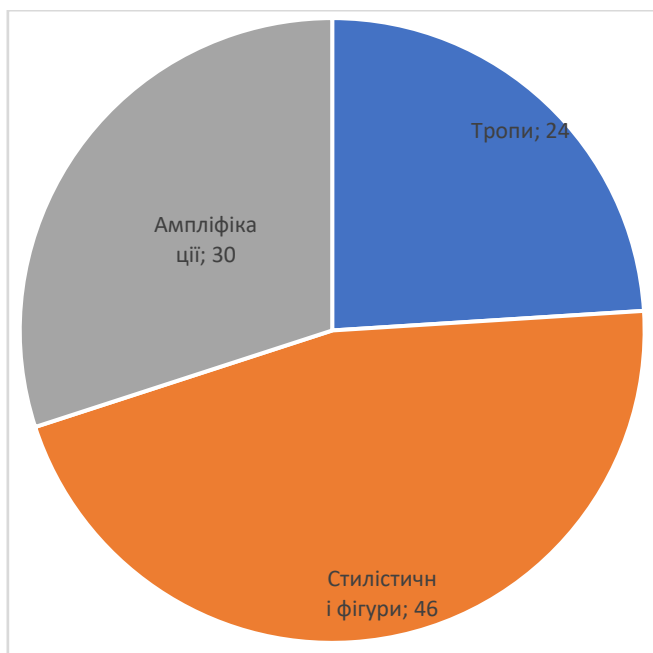

Рис. 2.2 Квантитативний аналіз стилістичних засобів для опису чи номінації персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці», %

З Рис. 2.2 можемо зробити висновок, що в аналізованому романі переважають стилістичні фігури – кількість таким прикладів склала майже половину (46%) від усіх аналізованих одиниць. Серед них абсолютно переважають лексичні фігури (40%), представлені насамперед різними розрядами лексики (32%) – переважно це нейтральна лексика (12%), також професіоналізми, що стосуються кримінальної сфери (6%), прізвиська та власні імена (по 4% у кожній категорії) та в поодиноких випадках трапляються гоноративи, інтенсифікатори та експресивно забарвлена лексика (по 2% у кожному випадку). Також серед лексичних засобів трапляється антонімія (6%) та в поодиноких випадках – ідіоми (2%). Окрім того, синтаксичні фігури (6%), представлені антитезою, повторами та простими реченнями (по 2% у кожному випадку).

Із середньою частотністю зустрічаються ампліфікації, загальна кількість яких склала майже третину (30%) від усіх аналізованих одиниць.

Серед ампліфікацій переважають епітети (18%), усі вони необразні. Також бувають порівняння (12%), серед яких переважають образні (8%), а необразні зустрічаються у 4% прикладів.

Дещо рідше трапляються тропи (24%), які переважно представлені метафорою (12%) та метонімією (10%). У поодиноких випадках зустрічається гіпербола (10%).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Аналіз лексико-семантичних груп для опису чи номінації персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» показав, що найчастотнішою є така лексико-семантична група, як «Характеристика за психологічними якостями». Кількість таких одиниць складає майже третину (32%) з усіх аналізованих прикладів із роману К. Ворд. При цьому найчастотнішою є субгрупа «Характеристика за психологічним станом» (16%), рідше трапляються когнітивні характеристики (8%) та інші особистісні характеристики (6%), зокрема, голос або манера мовлення (4%) та почерк (2%). У поодиноких випадках трапляються такі психологічні характеристики, як комунікативні характеристики (2%). Середню частотність продемонстрували такі лексико-семантичні групи, як «Характеристика за соціальними особливостями» (22%), «Характеристика за поведінкою» (18%) та «Характеристика за зовнішністю» (16%). У групі «Характеристика за соціальними особливостями» частіше трапляються субгрупи «Імена» та «Характеристика за професією або родом діяльності» (по 8% ц кожному випадку). Рідше – субгрупа «Характеристика за родинними стосунками» (6%). Рідко зустрічаються характеристики за іншими різними особливостями (8%), у тому числі – за продуктами, за тваринами, за місцем проживання та за запахом (по 2% у кожному випадку). У поодиноких випадках трапляються

такі субгрупи, як «Характеристика за одягом» та «Характеристика за віком» (по 2% у кожному випадку).

Аналіз стилістичних засобів для опису чи номінації персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» показав, що в досліджуваному творі переважають стилістичні фігури – кількість таким прикладів склала майже половину (46%) від усіх аналізованих одиниць. Серед них абсолютно переважають лексичні фігури (40%), представлені насамперед різними розрядами лексики (32%) – переважно це нейтральна лексика (12%), також професіоналізми, що стосуються кримінальної сфери (6%), прізвиська та власні імена (по 4% у кожній категорії) та в поодиноких випадках зустрічаються гоноративи, інтенсифікатори та експресивно забарвлена лексика (по 2% у кожному випадку). Також серед лексичних засобів трапляється антонімія (6%) та в поодиноких випадках – ідіоми (2%). Окрім того, у романі зустрічаються синтаксичні фігури (6%), представлені антитезою, повторами та простими реченнями (по 2% у кожному випадку). Із середньою частотністю потрапляються ампліфікації, загальна кількість яких склала майже третину (30%) від усіх аналізованих одиниць. Серед ампліфікацій переважають епітети (18%), усі вони необразні. Також трапляються порівняння (12%), серед яких переважають образні (8%), а необразні зустрічаються у 4% прикладів. Дещо рідше попадаються тропи (24%), які переважно представлені метафорою (12%) та метонімією (10%). У поодиноких випадках трапляється гіпербола (10%).

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ І ТАКТИК, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ КАТРІОНИ ВОРД «ОСТАННІЙ БУДИНОК НА БЕЗПЕЧНІЙ ВУЛИЦІ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У третьому розділі розглянуто стратегії і тактики, що використовувалися перекладачем Б. Превіром для відтворення образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці», які були здійснені перекладачем для реалізації стратегій.

На першому етапі ми проаналізували стратегії і тактики. Як зазначалося вище, в нашій роботі ми послуговувалися класифікацією стратегій В. Демецької. При розробці класифікації тактик ми враховували дослідження науковців М. Мокривської, Д. Аладько та ін., проте насамперед ґрунтувалися на наявному ілюстративному матеріалі і зробили узагальнену класифікацію, з метою різнобічного дослідження персонажів. Широку характеристику трансформацій надав український дослідник С. Максимов, якою ми користувались під час розбору. Водночас, вважаємо доцільним використовувати комплексний підхід і використовувати як трансформаційну методику аналізу перекладу художніх образів, так і денотативну.

3.1 Застосування адаптивної стратегії

Адаптивна стратегія (47%) припускає адаптацію оригінального тексту так, щоб наблизити його до української культури та мови. Детальніше про цей вид описувалось у Розділі 1, пункті 1.3. Наведемо приклади:

You could hear the sea in her voice (WCTLHONS: 5); → *голос її гойдався, наче море* (ВКОДНБВ: 12). Передає враження, що голос має якісь характеристики моря, що може бути сприйнято різними людьми по-різному.

У перекладі передається у більш конкретній та зрозумілій формі. Структура речення є адаптацією під українську мову. Застосовано тактику лексико-семантичної адаптації.

That was her thing, charming people. (WCTLHONS: 10); → *Вона вміла причаровувати людей* (ВКОДНБВ: 18); У цьому випадку оригінальний вислів «charming people» не передається буквально, а замінюється більш нейтральним висловом «причаровувати», щоб уникнути можливих відтінків чи конотацій, які можуть бути пов'язані з оригінальним терміном «charming». Використано тактику лексико-семантичної адаптації;

I am polite. (WCTLHONS: 9); → *намагаюся бути чемним я.* (ВКОДНБВ: 17); В оригінальному вислові немає ні позитивного, ні негативного забарвлення. Але при перекладі на українську мову було вибрано загальний варіант "намагаюся бути чемним", щоб зберегти нейтральність та виразити сутність вислову без явного наголосу на позитиві чи негативі. Застосовано тактику лексико-семантичної адаптації;

I don't always get tenses right. Everything always feels like it's happening now and sometimes I forget it actually happened then. (WCTLHONS: 8); → *Я часто плутаю час. Нерідко те, що, як мені здається, відбувається зараз, сталося в минулому.* (ВКОДНБВ: 16); Оригінальне речення використовує англійські часи для передачі відчуття плутанини між минулим і теперішнім часом. Перекладач вирішив перенести цю ідею, використовуючи українські часові форми. «Я часто плутаю час» передає основну ідею оригіналу, а додаткова пояснювальна фраза допомагає з'ясувати ситуацію для читача, який може не мати контексту оригінального речення. Застосовано лексико-семантичну адаптацію;

My mind runs like ants. (WCTLHONS: 6); → *Мої думки снують, як мурахи* (ВКОДНБВ: 13). Оригінальний вираз є метафоричним і використовує порівняння для передачі ідеї про швидкість або безперервність думок. У

перекладі ця метафора адаптована до української мови, використовуючи аналогічну метафору з мурахами. Обидва вирази передають ідею безперервного руху або активності думок, але адаптивний переклад використовує образи близькі до мовної культури та сприйняття аудиторії цільової мови. Застосовано лексико-семантичну адаптацію;

*The birds will be arriving. <...>I love to watch it. (WCTLHONS: 5); → Невдовзі налінуть **пташки** <...> Я люблю спостерігати за ними. (ВКОДНБВ: 12).* В оригіналі англійського речення зазначається, що пташки скоро прилетять. Український переклад передає ту саму ідею, але використовує слово «невдовзі», щоб підкреслити момент наближення події. Застосовано тактику морфологічної адаптації, а саме вжито зменшувальний суфікс. До того ж, переклад був структурно адаптований до української мови, щоб зробити текст більш логічним та зрозумілим для читача.

The Chihuahua lady (WCTLHONS: 8); → жіночка з чихуахуа (ВКОДНБВ: 15). Оригінальний англійський вираз вказує на жінку, яка має собаку породи чихуахуа. Український переклад адаптує речення, враховуючи мовні особливості оригіналу, для забезпечення природного та зрозумілого перекладу. Для української мови не характерне використання іменника як означення. Застосовано тактику морфологічної адаптації, а саме вжито зменшувальний суфікс;

*Small women want to take care of big men. (WCTLHONS: 8); → Маленькі **жіночки завжди** хочуть піклуватися про великих чоловіків. (ВКОДНБВ: 16).* Цей переклад здійснено за допомогою тактики лексико-семантичної адаптації. Вживання зменшувального суфіксу, що характерно для української мови. Також у перекладі використовується «піклуватись» замість «турбуватись», оскільки це краще передає сенс та емоційність оригіналу.

Girl With Popsicle (WCTLHONS: 1); → *Дівчинка з морозивом* (ВКОДНБВ: 7). *Popsicle* – назва морозива за назвою фірми. Вдавшись до трансформації, перекладач адаптував це поняття для розуміння українськомовних читачів. Застосовано тактику лексико-семантичної адаптації;

the fingers clenched on the stick as if she thinks someone might take it away from her (WCTLHONS: 2); → *пальчики стискають паличку, наче боячись, що хтось забере в неї те морозивко*. (ВКОДНБВ: 8). Перекладач відтворює смисловість та емоційне забарвлення оригінального речення, змінюючи деякі конструкції та додаючи деталі. Вжито зменшувальний суфікс, що притаманно морфологічній тактиці адаптації, а також характерно для української мови. Крім того, замість «as if she thinks» (англ.) у перекладі використано «наче боячись», щоб краще передати відтінок емоційного стану персонажу. Застосовано тактику лексико-семантичної адаптації.

Her hair lies wet and sheeny on her skull, short as a boy's. (WCTLHONS: 2); → *На личко налипло коротке, як у хлопчика, мокре волосся*, (ВКОДНБВ: 8). Оригінал було перефразовано, для кращого відтворення смислового навантаження та контексту опису. Лексема «налипло» використовувалась для передачі відчуття вологості та текстури волосся. До того ж, переклад слова «skull» (англ.) може бути занадто технічним або формальним для опису зовнішності, тому було обрано «личко» як більш доступне та зрозуміле слово, яке відповідає загальному смислу речення. Вжито зменшувальний суфікс, що характерно для української мови та притаманно морфологічній тактиці адаптації.

The woman detective (WCTLHONS: 2); → *слідча* (ВКОДНБВ: 9); Термін «слідча» є коротким, зрозумілим та звичним для українського читача, який вдало передає суть оригінального виразу. Вжито фемінітив, що

характерно для української мови та притаманне лексико-семантичній тактиці адаптації.

I held tight to the trunk of the little oak in the front yard. (WCTLHONS: 3); → **Щоб підживитися силою, я міцно обхопив стовбур дубка, що ріс перед будинком** (ВКОДНБВ: 9). Перекладач перефразував оригінал, змінивши порядок слів та додавши додаткові деталі, щоб краще передати смислове навантаження оригіналу та забезпечити більш зрозумілий переклад для українського читача. Додано український фразеологізм із метою збагачення мовлення, надання тексту більшої виразності та образності. Він надає додатковий сенс та емоційне забарвлення до описаної ситуації, вказуючи на те, що герой відчуває потребу у додатковій енергії або силі, яку він отримує від стовбура дерева. Використано лексико-семантичну тактику адаптації.

*Mommy would have been **ashamed** if she knew but I loved candy so much* (WCTLHONS: 3); → **Дізнайся про це мама, вона **померла б від сорому**, але я страшенно люблю цукерки.** (ВКОДНБВ: 10); Додано українське стале порівняння, яке було використано для передачі ідеї, що мама була б настільки засоромлена, що це могло би призвести до сильних емоцій або навіть фізичного стану, подібного до смерті. Це стале порівняння відображає глибоке емоційне становище, і таким чином, передає інтенсивність почуттів персонажа. Застосовано тактику лексико-семантичної адаптації.

The Otter man (WCTLHONS: 10); → **Чоловік, схожий на видру** (ВКОДНБВ: 18). Для української мови не характерне використання іменника як означення, тому для перекладу використано тактику граматичної адаптації.

Lady who Smells like Doughnuts (WCTLHONS: 10); → **Жіночка, від якої пахне пончиками** (ВКОДНБВ: 18). Перекладач передав смислове значення оригінального речення, що описує аромат жінки. Суть ідеї залишилася незмінною, і читач може зрозуміти, що мовиться про жінку з

ароматом пончиків. Застосовано зменшувальний суфікс, що характерно для морфологічної тактики адаптації. Також використання великих літер у кожному слові, як у вихідному реченні, не є типовим для української мови, тому перекладач відповідно до мовної конвенції, змінив це на стандартний формат написання, що є прийнятним українським читачам.

She wiped sweat of her top lip (WCTLHONS: 3); → *Вона стерла нім з верхньої губи* (ВКОДНБВ: 9). Переклад замінює конкретний англійський вислів на еквівалентний вираз українською мовою, який краще відтворює зміст та контекст оригіналу. Уникнуто дослівного перекладу, а замість цього використано природній та зрозумілий вираз для українського читача. Застосовано лексико-семантичну тактику адаптації.

3.2 Застосування репродуктивної стратегії

Репродуктивна (8%). У цьому випадку відтворюються англійські реалії засобами української мови. Детальніше про цей вид описувалось у Розділі 1, пункті 1.3. Наведемо приклади:

The woman detective looked like a possum (WCTLHONS: 2); → *слідча, схожа на опосума* (ВКОДНБВ: 9). Вжито порівняння з опосумом, характерне для англійської мови. У цьому випадку переклад є максимально близьким до оригіналу і лише адаптує його до мовної системи та культурного контексту. Застосовано лексичну тактику перекладу;

Theodore (WCTLHONS: 4); → *Теодоре* (ВКОДНБВ: 10). Іноземне ім'я. Застосовано лексичну тактику перекладу.

Ted (WCTLHONS: 7); → *Тед* (ВКОДНБВ: 15). У поданому прикладі також використано іноземне ім'я. Застосовано лексичну тактику перекладу.

3.3 Застосування стратегії нейтралізації

Нейтралізація (39%). У такому випадку оригінальний текст не вимагав ані адаптивної, ані репродуктивної стратегії. Детальніше про цей вид описувалось у Розділі 1, пункті 1.3. Наведемо приклади:

*My teeth **made little clicks** like I was cold, but I was so hot.* (WCTLHONS: 2); → *Зуби **цокотіли**, наче я змерз, хоча мені було збіса жарко.* (ВКОДНБВ: 9). В англійському оригіналі ми маємо протилежні описи стану: «made little clicks like I was cold» (звук як від холоду) та «so hot» (дуже гаряче). Український переклад створює більш однорідний контекст, у якому зуби просто цокотіли, не вказуючи на конкретний причинний стан (холод чи жар). Таким чином, застосовуючи стратегію нейтралізації, перекладач обходить протиріччя між обома станами, щоб зберегти сенс оригіналу, але не впливати на емоційну тонкість ситуації. Застосовано лексичну тактику;

*Care pressed down on her, like an **anvil** on her back.* (WCTLHONS: 3); → *Шалено тиснувши на плечі, **важким ковадлом** лежало на ній відчуття обов'язку.* (ВКОДНБВ: 9). У оригіналі вираз є метафорою, яка відтворює образ важкості та тиску, відчуття обов'язку. Однак український переклад використовує більш прямий переклад, замість метафори. У даному перекладі використана тактика лексико-семантичної адаптації.

*When they parted with **a whoosh** and released people in **a blast** of cold air, I asked for candy* (WCTLHONS: 3); → *Коли вони з легким шипінням розсувалися і звідти **в потоці холодного повітря** виходили покупці, я просив цукерку.* (ВКОДНБВ: 10); У оригіналі використовуються образні слова «whoosh» та «blast», що передають звуки і відчуття пориву холодного повітря, що виходить при розсуванні дверей. Український переклад використовує менш конкретний опис процесу, замість образних слів. Застосовано лексико-семантичну адаптацію;

*I was upset that they'd seen my **precious things**, like the picture of Mommy and Daddy* (WCTLHONS: 3); → *Мене засмучувало те, що вони дивилися на*

мої **скарби**, як-от світлину мамі з татом (ВКОДНБВ: 10). Оригінальний текст містить образний вираз «precious things», що вказує на особисті речі або предмети, які мають велике значення для головного героя. Український переклад використовує менш образний, але більш зрозумілий вираз «скарби», що також передає ідею цінних речей, але уникає використання специфічного терміну «precious», який може бути менш зрозумілим або менш часто вживаним в українській мові. У цьому перекладі використана тактика лексико-семантичної адаптації.

*You take everything from me, Theodore. **Take, take, take*** (WCTLHONS: 4); → *Теодоре, ти забираєш у мене все. Тільки те й робиш, що береш і береш* (ВКОДНБВ: 10). В оригіналі фраза «Take, take, take» має емоційне забарвлення та підсилюється повторенням, що вказує на негативні почуття та обурення. Український переклад використовує більш загальний вираз «береш і береш», який передає той самий сенс, але менш емоційно виражений. Таким чином, український переклад нейтралізує оригінал, замінюючи більш експресивний вираз менш емоційно забарвленим, але все ще передає загальний сенс. Застосовано лексичну тактику;

Her faded formal handwriting (WCTLHONS: 5); → *Маминим **охайним** почерком* (ВКОДНБВ: 12). Даний переклад замінює деякі емоційно забарвлені або іронічні елементи оригіналу більш нейтральними, щоб передати загальний сенс. Оригінал містить іронію, описуючи почерк як «затемнений» або «вицвілий», а також описуючи його як «формальний», «офіційний». Український переклад передає основну ідею про те, що почерк виглядає менш яскравим або вже не таким як раніше, але все ще має формальний характер. Використано тактику лексико-семантичної адаптації;

Her voice had a slight hitch around the consonants (WCTLHONS: 5); → *Говорила, злегка затинаючись на приголосних* (ВКОДНБВ: 12). В оригінальному реченні зазначається, що голос може бути сприйнято як

недолік або деякий дефект. Однак у перекладі це описується як «злегка затинаючись», що передає той самий ефект, але менш емоційно й абстрактно, і, отже, може вважатися нейтральнішим висловом. Таким чином, перекладач використовував стратегію нейтралізації, щоб забезпечити більш точне й об'єктивне відтворення описуваної ситуації. Використано лексико-семантичну адаптацію;

Sometimes my insides know things before my mind does (WCTLHONS: 5);
→ *Трапляється, мої нутроці здогадуються про всяке раніше від мозку* (ВКОДНБВ: 12). Використано стратегію нейтралізації, шляхом виразного та простого перекладу, що передає сенс оригіналу без втрати суті і без впливу емоційного або культурного фону. Таким чином, перекладач використовував менш вільний переклад, але більш точний, який максимально відтворює семантичний зміст оригіналу без додавання власних інтерпретацій або відтінків. Застосовано тактику лексико-семантичної адаптації;

hands shake (WCTLHONS: 6); → *Тремкі руки* (ВКОДНБВ: 13);
Нейтралізація полягає в тому, що переклад не додає жодних додаткових контекстуальних або культурних аспектів, що можуть бути специфічними для певної мовної або культурної групи. Такий переклад максимально точно і об'єктивно передає сенс оригіналу, дозволяючи читачеві легко розуміти його. Даний вираз в широкому вжитку між людьми похилого віку, тому цей переклад можна вважати за стратегією нейтралізації. Застосовано лексико-семантичну адаптацію;

The Murderer (WCTLHONS: 7); → *убивця* (ВКОДНБВ: 15);
Український переклад передає сутність оригіналу, але без такого сильного негативного відтінку, який може бути притаманний слову "murderer" в англійській мові, як наприклад «assassin», «homicide», або переклад «душогубець», «людоріз». Такий підхід дозволяє зберегти сенс оригіналу,

але зменшити його можливе емоційне навантаження в перекладі. Застосовано лексичну адаптацію;

I don't recall names but I have my ways of judging and remembering people. (WCTLHONS: 8); → *Хоч імена я постійно забуваю, але маю власні методи запам'ятовувати людей.* (ВКОДНБВ: 16); Українська мова може мати відмінні від англійської мови вирази для вираження схожих ідей. Тут слова "оцінка" та "сприйняття" замінено словом "запам'ятовувати", але загальний сенс залишився той же. Застосовано тактику лексико-семантичної адаптації;

A Stranger (WCTLHONS: 10); → *Незнайомець* (ВКОДНБВ: 18); Українське слово не має яскравого емоційного забарвлення, яке може бути притаманне англійському оригіналу «unknown», «outsider». Тому перекладач скористався стратегією нейтралізації, щоб передати суть слова без втрати контексту або емоційного забарвлення. Застосовано лексичну адаптацію;

Men who live in Blue house together (WCTLHONS: 10); → *Чоловіки, що мешкають разом у синьому будинку* (ВКОДНБВ: 18); Український переклад передає інформацію про те, хто проживає у будинку, не додаючи до нього жодних додаткових контекстуальних або емоційних нюансів, що можуть бути притаманні оригіналу, і це є характерною рисою стратегії нейтралізації. Застосовано тактику лексико-семантичної адаптації;

the otter family (WCTLHONS: 10); → *Видри* (ВКОДНБВ: 18); Переклад передає сенс оригіналу без додаткових емоційних або культурних відтінків. Він просто відтворює оригінал, не додаючи до нього жодних додаткових контекстуальних або емоційних нюансів, що є характерною рисою стратегії нейтралізації. Застосовано лексичну адаптацію.

3.4 Поєднання адаптивної та репродуктивної стратегій

Адаптивна + репродуктивна (6%). Детальніше про цей вид описувалось у Розділі 1, пункті 1.3. У деяких випадках при перекладі тих самих фрагментів тексту викладач водночас використовував і адаптивну, і репродуктивну стратегії. Зокрема:

Mr. Bannerman? (WCTLHONS: 2); → *Містере Баннермане* (ВКОДНБВ: 9); Перекладач використовує знання мови і культури, щоб адаптувати оригінальний текст до мови, якою здійснюється переклад, враховуючи норми української мови щодо транслітерації англійських імен. Такий підхід допомагає забезпечити зрозумілість та прийнятність перекладу для читачів українською мовою. Вжито кличний відмінок, що характерно для української мови. Водночас вжито англійський гоноратив. Застосовано тактики граматичної та лексичної адаптації.

Little Teddy (WCTLHONS: 2); → *малюче Teddì* (ВКОДНБВ: 9); Цей переклад, з використанням лексичної тактики, відтворює сенс і структуру оригіналу, не додаючи або не змінюючи його суті. Такий підхід характеризується вірним відтворенням оригіналу без значних змін чи творчих варіацій. Вжито кличний відмінок, що характерно для української мови. Водночас вжито англійське власне ім'я. Застосовано тактики граматичної та лексичної адаптації.

Було здійснено квантитативний аналіз, за допомогою якого визначено частотність вживання різних стратегій та тактик при відтворенні образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці». Результати цього аналізу наведено на діаграмі на Рис. 3.1 та Рис. 3.2.

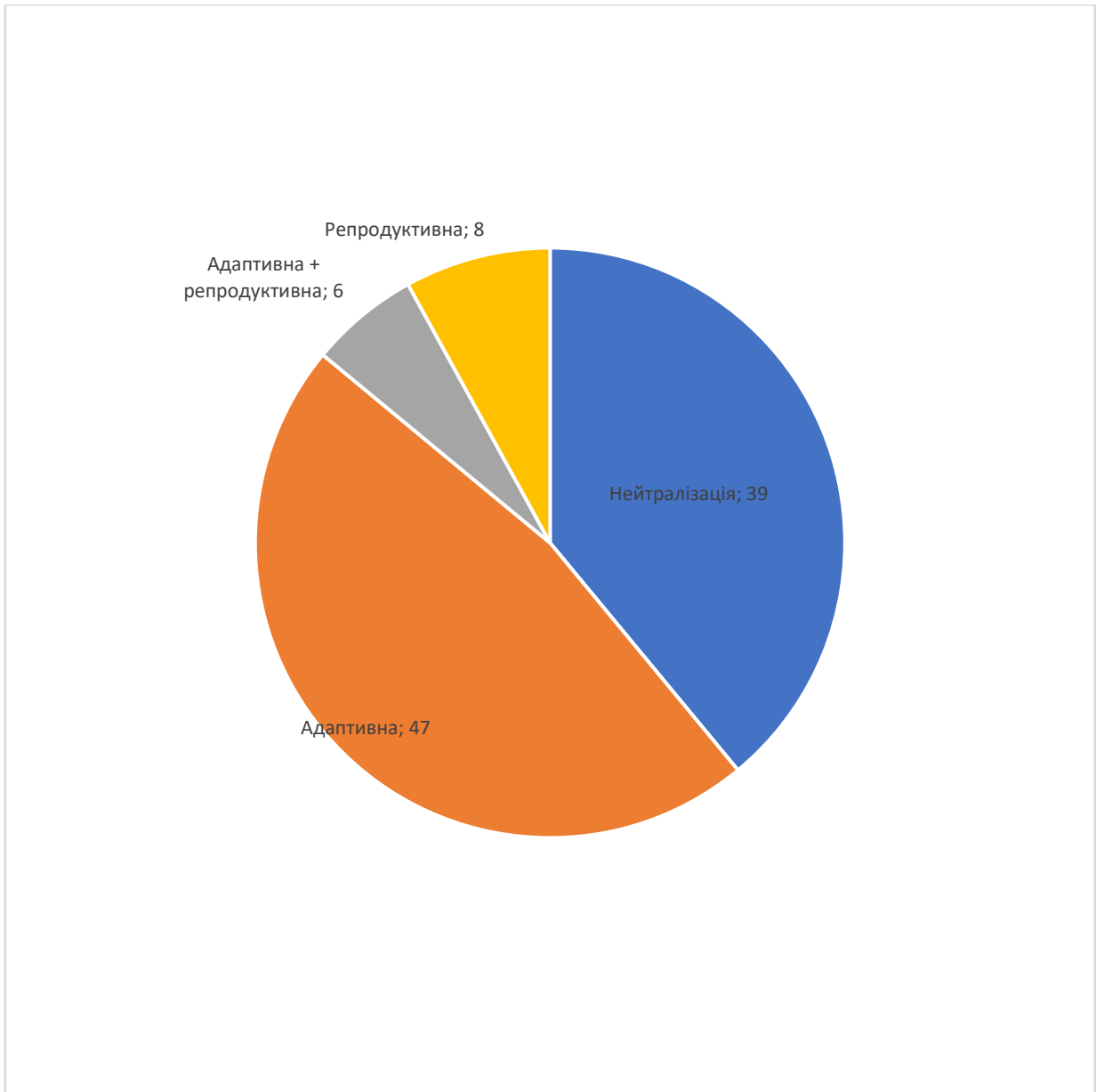

Рис. 3.1. Частотність вживання різних стратегій при відтворенні образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» у перекладі Б. Превіра, %

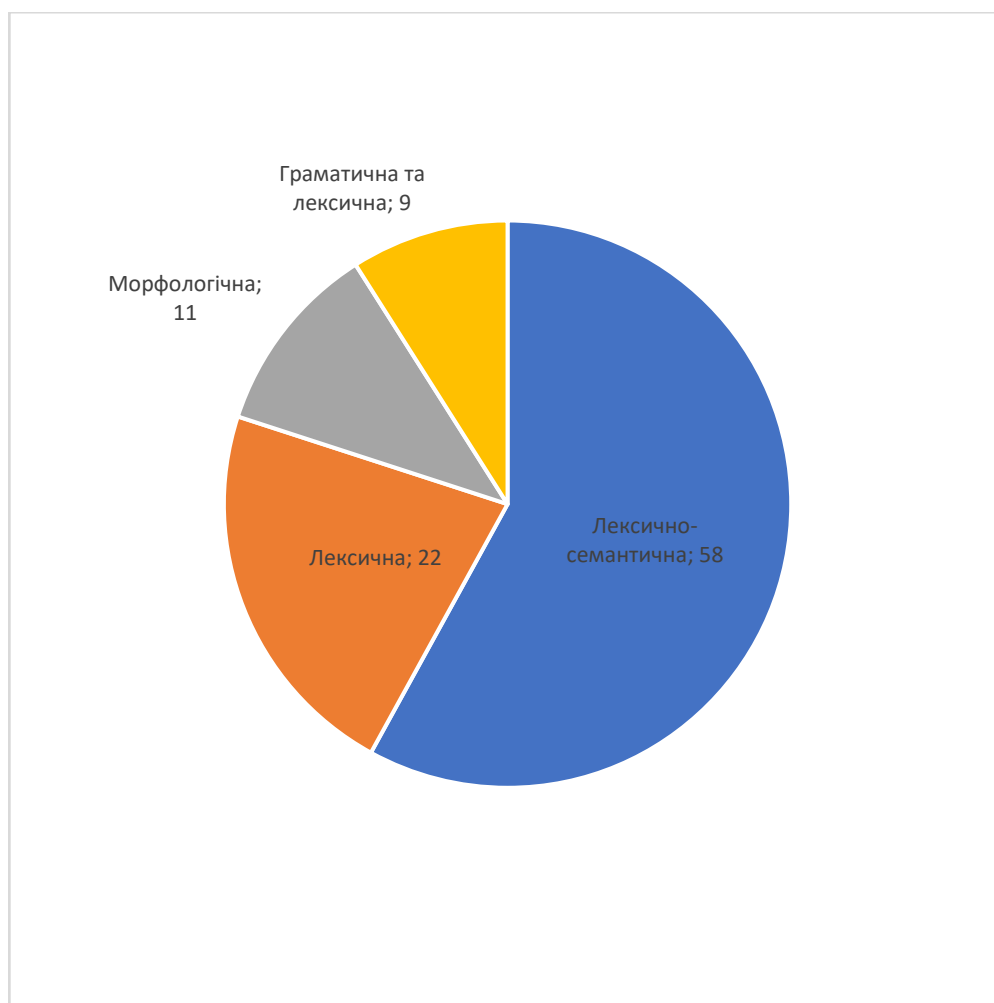

Рис. 3.2. Частотність вживання різних тактик при відтворенні образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» у перекладі Б. Превіра, %

З Рис. 3.1 можна зробити висновок, що найчастіше вживається адаптивна стратегія. Кількість таких випадків склала майже половину (47%) від усіх аналізованих одиниць. У такому випадку оригінальний текст адаптується перекладачем так, щоб наблизити його до української культури та мови. При використанні адаптивної стратегії вживалися такі тактики, як граматичні адаптації (транспозиція іменника, що в оригінальному тексті використовувався як означення), морфологічні адаптації (вживання зменшувального суфікса); лексико-семантичні адаптації (заміна англійських реалій ширшими поняттями, з якими знайомі українськомовні читачі,

додавання українських фразеологізмів або українських сталих порівнянь, вживання фемінітивів).

Середню частотність продемонструвала стратегія нейтралізації (39%). У такому випадку оригінальний текст не вимагав ані адаптивної, ані репродуктивної стратегії. Найчастіше застосовувалась лексико-семантична тактика перекладу.

Репродуктивна стратегія зустрічається рідше (8%), при якій відтворюються англійські реалії засобами української мови. При використанні репродуктивної стратегії вжито лексичні тактики, зокрема, використання сталих порівнянь, характерних для англійської мови, використання англійських власних імен.

У поодиноких випадках (6%) перекладач використовував одночасно репродуктивну та адаптивну стратегію для відтворення одного фрагменту. При використанні водночас адаптивної та репродуктивної стратегій застосовувалися такі адаптивні тактики, як граматичні адаптації (вживання кличного відмінку) та такі репродуктивні тактики, як лексичні (вживання англійських гоноративів, вживання англійських власних імен).

Аналізуючи Рис. 3.2, можна зробити висновок, що найпоширенішою з тактик є лексико-семантична адаптація (58%), лексична трішки поступається та складає – 22%. Морфологічна тактика зустрічається рідше (11%), а граматична та лексична зовсім рідко (9%).

3.5 Лексичні трансформації, що використовувалися при різних стратегіях перекладу

Різні стратегії перекладу потребують різних перекладацьких трансформацій. Класифікацію трансформацій здійснено за С. Максимовим.

Лексичні трансформації (26%) були представлені формальними та лексико-семантичними трансформаціями.

1. Традиційне відтворення фонетичної структури (4%) відноситься до формальної лексичної трансформації. Зокрема, за його допомогою відтворювалися англійські власні імена, наприклад:

Theodore (WCTLHONS: 4); → *Теодоре* (ВКОДНБВ: 10);

Ted (WCTLHONS: 7); → *Тед* (ВКОДНБВ: 15).

Цей метод передбачає збереження звучання та фонетичної структури імен, слів або виразів між джереловою та цільовою мовами.

У випадку з англійськими власними іменами, таким як наведено вище, традиційне відтворення фонетичної структури означає збереження звучання та фонетичної подібності при перекладі.

Ця трансформація дозволяє зберегти звукові особливості імені, щоб зробити переклад більш привабливим для читача, а також зберегти оригінальну ідентичність та автентичність імені або виразу. Такий підхід особливо корисний у випадках, коли важливо зберегти фонетичну схожість між оригіналом і перекладом.

Решта лексичних трансформацій в ілюстративному матеріалі відноситься до лексико-семантичних.

2. Конкретизація (4%) припускає заміну ширшого поняття вужчим, зокрема:

the fingers clenched on the stick as if she thinks someone might take it away from her (WCTLHONS: 2); → *пальчики стискають паличку, наче боячись, що хтось забере в неї те морозивко.* (ВКОДНБВ: 8); Трансформація включає в себе конкретизацію за допомогою введення образної деталі - "те морозивко". Це створює більш виразний образ в уяві читача, надаючи відчуття конкретності та реалізму ситуації. Такий переклад робить відчуття тривоги більш доступним та зрозумілим, а також додає глибини і емоційної насиченості сцені;

3. Генералізація (4%) припускає заміну вузького поняття ширшим, зокрема:

Girl With Popsicle (WCTLHONS: 1); → *Дівчинка з морозивом* (ВКОДНБВ: 7); В оригінальному виразі зазначається конкретна сцена, що зображує дівчинку з морозивом. Однак, у перекладі конкретний вид морозива не вказаний. Це створює загальний образ, який може включати будь-який вид морозива, а не обмежується лише «попсиклом». Така генералізація дозволяє більш широко інтерпретувати сцену та залишає більше простору для уяви читача;

When they parted with a whoosh and released people in a blast of cold air, I asked for candy (WCTLHONS: 3); → *Коли вони з легким шипінням розсувалися і звідти в потоці холодного повітря виходили покупці, я просив цукерку.* (ВКОДНБВ: 10); В оригінальному вислові описується конкретна сцена, коли двері відчиняються швидко і створюється потік холодного повітря, коли люди виходять з приміщення. Однак, у перекладі цього виразу деталізовано образ, але він загальний, не вказується конкретне місце, чи ситуація. Такий переклад дозволяє більш універсально інтерпретувати сцену, залишаючи простір для уяви читача.

4. Диференціація значення (14%) припускає добір найкращого відповідника, наприклад:

The birds will be arriving. <...>I love to watch it. (WCTLHONS: 5); → *Невдовзі налінуть пташки <...> Я люблю спостерігати за ними.* (ВКОДНБВ: 12); У вихідному реченні вживається форма "it", яка вказує на збіжність або масовість пташок як на одне ціле, тоді як у перекладі використовується "їх", що вказує на індивідуальність кожної пташки. Таким чином, хоча обидва варіанти виражають загальну ідею спостереження за пташками, переклад використовує іншу лексику, щоб виразити цю ідею, що є прикладом лексичної трансформації або диференціації значення.

*The woman detective looked like a **possum*** (WCTLHONS: 2); → *слідча, схожа на **опосума*** (ВКОДНБВ: 9); "Possum" у відомому контексті часто використовується як англійське скорочення для "opossum" (опосум). Однак, "possum" також може використовуватися для посилання на інші види гризунів або схожих тварин, таких як нічні миші. Таким чином, використання "possum" у перекладі може відображати намагання передати схожість або характерні риси, але при цьому не обов'язково повністю зберігати оригінальне значення слова "opossum";

*Her hair lies wet and sheeny on her **skull**, short as a boy's.* (WCTLHONS: 2); → *На **личко** налипло коротке, як у хлопчика, мокре волосся,* (ВКОДНБВ: 8); Слово "sheeny" у вихідному реченні використовується для опису блиску або сяйва, але у перекладі це слово замінено на "мокре", що підкреслює наявність вологи в волоссі. Таким чином, в перекладі відтворено суттєву характеристику без прямого відтворення оригінального слова;

suspect (WCTLHONS: 4); → *підозрюваний* (ВКОДНБВ: 11); Дане слово у англійській мові може вживатися як іменник і дієслово, а значення може змінюватися в залежності від контексту. Український переклад передає тільки одне з значень англійського оригіналу, як іменника. Таким чином, в перекладі відбувається деяка диференціація значень, оскільки дієслівні аспекти «suspect» можуть бути передані іншими словами або конструкціями в українській мові, щоб краще відтворити оригінальний контекст.

The Murderer (WCTLHONS: 7); → *убивця* (ВКОДНБВ: 15); В англійській мові означає особу, яка вчинила вбивство. Українське – «убивця» також має подібне значення. Проте, «The Murderer» є конкретним терміном, який може використовуватися в правовому контексті або в художній літературі, підкреслюючи факт вчиненого вбивства. Таким чином, переклад передає основне значення, але може втрачати частину того контексту чи нюансів, які має оригінал.

A Stranger (WCTLHONS: 10); → *Незнайомець* (ВКОДНБВ: 18); В англійській мові даний вираз означає особу, яка невідома або незнайома. Українське слово передає подібне значення. Однак, існує відтінок: «stranger» може також використовуватися для позначення когось, хто відомий, але не близький або знайомий. Українське слово «Незнайомець» зазвичай підкреслює відсутність знайомства або знайомства на поверхневому рівні, тоді як «stranger» може мати більш широке значення. Отже, переклад передає основне значення, але може втрачати деякі нюанси, які має оригінал.

3.6 Граматичні трансформації, що використовувалися при різних стратегіях перекладу

Граматичні трансформації (56%) були представлені такими перетвореннями.

1. **Дослівний переклад** (10%), наприклад:

Little Teddy (WCTLHONS: 2); → *малюче Тедді* (ВКОДНБВ: 9);

the man with hair the color of orange juice (WCTLHONS: 7); → *чоловік із волоссям кольору апельсинового соку* (ВКОДНБВ: 15); Український переклад відображає значення оригіналу, використовуючи відповідні граматичні конструкції. Також в перекладі використано більш плавну форму граматичної структури, що більш характерно для української мови;

a nice smile (WCTLHONS: 9); → *Гарна усмішка* (ВКОДНБВ: 17);

Mr. Bannerman? (WCTLHONS: 2); → *Містере Баннермане* (ВКОДНБВ: 9);

A thin man (WCTLHONS: 2); → *худорлявий чоловік* (ВКОДНБВ: 8);

2. **Перестановки та заміни** (16%). Використовувалися, у тому числі:

- заміни граматичних категорій, наприклад:

She was six (WCTLHONS: 2); → *Їй було шість* (ВКОДНБВ: 8); український переклад зберігає основний сенс, але використовує іншу структуру речення і форму дієслова. Оригінал виразу використовує форму минулого часу «was» для опису віку, тоді як у перекладі використовується конструкція «було» для вираження віку в українській мові. У перекладі «їй» відображає займенник «she». У цьому прикладі особове речення відтворено безособовим;

- морфологічні заміни, при яких одна частина речення відтворюється іншою, наприклад:

I was shaking (WCTLHONS: 2); → *я тремтів усім тілом* (ВКОДНБВ: 9). У цьому випадку відбувся переклад дієслова з дієприкметника. Оригінальне речення використовує дієслово у формі -ing, яка вказує на продовжену дію в минулому часі. Український переклад використовує дієслово у минулому часі для вираження тієї ж дії, але в іншій морфологічній формі, що відповідає граматичним правилам української мови. Також в перекладі відбулось додавання вислову "усім тілом", який розширює або уточнює смислове значення оригінального речення.

hands shake (WCTLHONS: 6); → *Тремкі руки* (ВКОДНБВ: 13). У вихідному виразі «shake» вжито у формі дієслова у Present Simple tense (теперішньому простому часі), тоді як у перекладі використано прикметник «тремкі», що відповідає українському семантичному еквіваленту. Таким чином, морфологічно було замінено дієслово на прикметник.

- синтаксичні заміни усі були представлені випадками перекладу словосполучення словом, наприклад:

The woman detective (WCTLHONS: 2); → *слідча* (ВКОДНБВ: 9); У вихідному виразі маємо конструкцію «the woman» як визначник, а «detective» як іменник. У перекладі ці дві частини з'єднуються в одне слово "слідча", що відповідає українському семантичному еквіваленту. Таким чином,

синтаксично було замінено конструкцію з підсилювальним словом на одне слово.

My teeth made little clicks like I was cold, but I was so hot. (WCTLHONS: 2); → *Зуби цокотіли, наче я змерз, хоча мені було збіса жарко.* (ВКОДНБВ: 9); У перекладі відбулися наступні синтаксичні заміни: «made little clicks» став «цокотіли» - тут було використано українське слово для передачі того ж самого значення. «like I was cold» став «наче я змерз» - українська мова використовує слово «наче» для передачі подібності. «but I was so hot» став «хоча мені було збіса жарко» - тут відбулася заміна структури вислову, але значення залишилося тим же.

I was upset that they'd seen my precious things, like the picture of Mommy and Daddy (WCTLHONS: 3); → *Мене засмучувало те, що вони дивилися на мої скарби, як-от світлину мами з татом* (ВКОДНБВ: 10); український переклад замінив англійське "like the picture of Mommy and Daddy" на «світлину мами з татом», що зберігає той самий сенс, але використовує іншу синтаксичну конструкцію.

That was her thing, charming people. (WCTLHONS: 10); → *Вона вміла причаровувати людей* (ВКОДНБВ: 18); відбулася синтаксична заміна у використанні дієслова та присудка. У вихідному реченні дієслово «charming» є присудком, але в українському перекладі використовується дієслово «вміла» з присудком «причаровувати». Така заміна дозволяє підтримати граматичну коректність українського речення та зрозумілу структуру для читача, адаптуючи оригінал до особливостей української мови.

the otter family (WCTLHONS: 10); → *Видри* (ВКОДНБВ: 18); У вихідному реченні «otter» є іменником, який вживається як атрибут перед словом «family» для вказівки на вид тварин. Український переклад "Видри" використовує те саме слово "оттер" як іменник, але в роль іменника виражено слово "сім'я" або "родина", що створює більш природню для

української мови структуру речення. Таким чином, відбулася синтаксична заміна для забезпечення граматичної коректності та зрозумілості українського вислову.

3. **Додавання** (10%), наприклад:

I held tight to the trunk of the little oak in the front yard (WCTLHONS: 3); → **Щоб підживитися силою**, я міцно обхопив стовбур дубка, що ріс перед будинком (ВКОДНБВ: 9); У вихідному реченні відсутнє згадування мотивації чи причини, чому особа обіймає стовбур дуба. Однак український переклад додає таку інформацію, зазначаючи, що особа робить це, щоб підживитися силою. Таким чином, додавання в перекладі допомагає розширити смислове значення речення, але не змінює граматичну структуру.

*Care pressed down on her, like an **anvil** on her back.* (WCTLHONS: 3); → *Шалено тиснучи на плечі, **важким ковадлом** лежало на ній відчуття обов'язку.* (ВКОДНБВ: 9); У вихідному реченні використовується порівняння для передачі важкості чи тиску. Автор порівнює відчуття зобов'язання з тиском ковадла. У перекладі ж це відтворено не як пряме порівняння, а як додання нової ідеї: «відчуття обов'язку». Таким чином, переклад містить додатковий аспект, який не був прямо виражений у вихідному реченні.

I am polite. (WCTLHONS: 9); → **намагаюся** бути чемним я. (ВКОДНБВ: 17); У перекладі додано дієслово "намагаюся" і слово "я", що змінює структуру речення порівняно з вихідним.

Small women want to take care of big men. (WCTLHONS: 8); → *Маленькі **жіночки** завжди хочуть піклуватися про великих чоловіків.* (ВКОДНБВ: 16); За рахунок перекладу, структура речення і порядок слів змінилися, щоб відповідати мовним нормам та виразності мовлення.

*Mommy would have been **ashamed** if she knew but I loved candy so much* (WCTLHONS: 3); → *Дізнайся про це мама, вона **померла б від сорому**, але я страшенно люблю цукерки.* (ВКОДНБВ: 10). У оригінальному реченні не

було прямого згадування факту смерті мами. У перекладі ж додано вислів «вона померла б від сорому», що не міститься у вихідному тексті, але допомагає передати той самий сенс з більш яскравим емоційним забарвленням. Таке додавання є прийнятною стратегією в перекладі для підсилення виразності або точнішого відтворення смислу оригіналу.

4. Вилучення (12%), наприклад:

Very tired (WCTLHONS: 2); → *стомлена* (ВКОДНБВ: 9); У оригінальному виразі є прикметник «tired», який описує стан. У перекладі цей прикметник був використаний як частина зв'язаного присудка, а саме «стомлена». Вилучення зайваї англійської частки «Very» не змінює суті означення стану, а лише адаптує його до граматики та стилістики української мови.

She wiped sweat oft her top lip (WCTLHONS: 3); → *Вона стерла ніт з верхньої губи* (ВКОДНБВ: 9); Вилучення займенника "oft" (що означає «часто» або «частково») з оригінального речення. У перекладі його не використано, але зміст залишається вірним, і це зміцнює гладкість та зрозумілість тексту.

You take everything from me, Theodore. Take, take, take (WCTLHONS: 4); → *Теодоре, ти забираєш у мене все. Тільки те й робиш, що береш і береш* (ВКОДНБВ: 10); У цьому прикладі слово «Take» було повторено кілька разів і перекладено як «береш і береш», що підкреслює постійність дії та негативний ефект на співрозмовника. Це вилучення допомагає підкреслити образливий тон та емоційний навантаження фрази.

Her faded formal handwriting. (WCTLHONS: 5); → *Маминим охайним почерком* (ВКОДНБВ: 12); Слово «faded» («вигаслий, затемнений») було вилучено з перекладу. Заміна слова на «охайний» допомагає передати стан почерку без використання саме слова «faded», але зберігає сенс оригінальної фрази.

My feet are white and hairy. (WCTLHONS: 7); → *Ноги білі й волохаті.* (ВКОДНБВ: 15); У переладі вилучено слово «Му» («мої»). Українська мова може відобразити певні зв'язки та зміст речення без прямого використання таких слів. Такий підхід допомагає зробити переклад більш легким для розуміння українськомовного аудиторії.

Her eyes are big (WCTLHONS: 2); → *Великі очі* (ВКОДНБВ: 8). У вихідному англійському реченні присутнє дієслово «are», яке показує наявність присвійного зв'язку між суб'єктом («її») та ознакою («великі»). Український переклад використовує лише ознаку («великі очі»), вилучаючи присвійний зв'язок. Така граматична трансформація дозволяє зберегти сутність повідомлення, але зменшує кількість слів у перекладі.

5. **Транспозиція**, зокрема, синтаксична транспозиція, що припускає перестановки фрагментів речення або слів у словосполучення (8%), наприклад:

The Chihuahua lady (WCTLHONS: 8); → *жіночка з чихуахуа* (ВКОДНБВ: 15); У вихідному англійському реченні «Chihuahua» вказує на вид собаки, а «lady» вказує на людину. Український переклад використовує слово «чихуахуа» як прикметник (замість іменника), щоб описати жінку, що має чихуахуа. Таким чином, відбувається перестановка або транспозиція слів у фразі для вираження тієї ж самої ідеї мовою, відмінною від вихідної.

The Otter man (WCTLHONS: 10); → *Чоловік, схожий на видру* (ВКОДНБВ: 18); У даному випадку слово «оттер» (видра) транспоновано перед словом «man» (чоловік), що створює цікавий образ і змінює фокус речення, підкреслюючи подібність чоловіка до видри.

The Otter man or His wife or their Children (WCTLHONS: 10); → *Чоловік, схожий на видру, його дружина або їхні діти* (ВКОДНБВ: 18); У перекладі було додано слово «схожий», а також змінено порядок слів, проте збережено загальне значення і структуру речення.

Men who live in Blue house together (WCTLHONS: 10); → *Чоловіки, що мешкають разом у синьому будинку* (ВКОДНБВ: 18). Змінено порядок слів без зміни основного значення.

3.7 Лексико-граматичні трансформації, що використовувалися при різних стратегіях перекладу

Лексико-граматичні трансформації (18%) в наведеному матеріалі були представлені **цілісним перетворенням**, наприклад:

Her voice had a slight hitch around the consonants (WCTLHONS: 5); → *Говорила, злегка затинаючись на приголосних* (ВКОДНБВ: 12); У першому вислові використано англійську конструкцію «had a slight hitch around the consonants», де «hitch» має значення «перешкода» або «затримка». У перекладі ця конструкція була замінена більш простою та зрозумілою фразою «злегка затинаючись на приголосних». Таке цілісне перетворення дозволяє зберегти сенс та емоційне забарвлення оригінального вислову, але вираженого на іншій мові.

Shadow of her hat brim (WCTLHONS: 2); → *крисів маленького бриля* (ВКОДНБВ: 8); У перекладі метафора була замінена більш прямим виразом "крисів маленького бриля", що передає ідею наповнення чимось. Таке цілісне перетворення дозволяє передати сенс оригіналу на іншій мові, враховуючи культурні та лінгвістичні відмінності. Також відбулось Додавання слова «маленького», що надає додаткової характеристики образу.

You could hear the sea in her voice. (WCTLHONS: 5); → *голос її гойдався, наче море.* (ВКОДНБВ: 12); У вихідному тексті вислову використовується метафора, яка передає враження про те, що голос особи нагадує звук моря. У перекладі ця метафора була перетворена на більш пряме висловлювання, що передає той самий образ, але вже без використання

метафори. Такий підхід дозволяє передати сенс оригіналу, враховуючи специфіку та культурні відмінності між мовами.

Sometimes my insides know things before my mind does. (WCTLHONS: 5); → *Трапляється, мої нутроці здогадуються про всяке раніше від мозку.* (ВКОДНБВ: 12); В англійському оригіналі «*Sometimes my insides know things before my mind does*», ідея «*insides know things before my mind does*» виражена у вигляді порівняння між «моїми нутрощами» і «мозком». Український переклад зберігає цю саму ідею, але використовує іншу лексику та граматичну структуру для передачі цього порівняння. Таким чином, відбувається цілісне перетворення конструкції речення.

My mind runs like ants. (WCTLHONS: 6); → *Мої думки снують, як мурахи* (ВКОДНБВ: 13); У цілісному перетворенні слово «*runs*» (бігають) замінено на «снують», що передає сутність руху, але в контексті мурах. Така заміна дозволяє зберегти сенс і образність вислову, відповідаючи структурі і граматиці української мови.

I realize that I am not wearing shoes or socks. (WCTLHONS: 7); → *і я розумію, що стою босий, навіть без шкарпеток.* (ВКОДНБВ: 15); У першому реченні вживається активне дієслово «*I realize*», в той час як у другому реченні вживається більш пасивне дієслово «стою», що відповідає західній структурі «босий, навіть без шкарпеток». Таким чином, структура та сенс залишаються ідентичними, але використовується інша лексика та граматика.

I don't always get tenses right. Everything always feels like it's happening now and sometimes I forget it actually happened then. (WCTLHONS: 8); → *Я часто плутаю час. Нерідко те, що, як мені здається, відбувається зараз, сталося в минулому.* (ВКОДНБВ: 16); В оригінальному реченні, структура речення і вживані вигукі дещо відрізняються від української мови, тому перекладач використав цілісне перетворення, щоб передати той самий сенс українською мовою, але з врахуванням мовних особливостей.

I don't recall names but I have my ways of judging and remembering people. (WCTLHONS: 8); → *Хоч імена я постійно забуваю, але маю власні методи запам'ятовувати людей.* (ВКОДНБВ: 16); Обидва речення мають подібний сенс, але використовують різні лексичні і граматичні конструкції, щоб виразити його. У перекладі відбувається заміна англійської конструкції «I don't recall names» на українську «Хоч імена я постійно забуваю», а також адаптація граматичної структури до української мови. Частина «of judging» вилучена та замінена більш загальним і менш конкретним виразом про методи запам'ятовування людей, що може змінити нюанси та акценти у сприйнятті інформації.

Lady who Smells like Doughnuts (WCTLHONS: 10); → *Жіночка, від якої пахне пончиками* (ВКОДНБВ: 18). Початковий фрагмент «Lady who Smells like Doughnuts» був перетворений на український варіант «Жіночка, від якої пахне пончиками», де збережено семантику і структуру оригінального фрагменту, але використані відповідні українські лексичні та граматичні засоби для передачі цієї семантики.

Було здійснено квантитативний аналіз для визначення частотності трансформацій, що використовувалися для реалізації різних адаптивних стратегій при відтворенні образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці».

Результати аналізу наведено на Рис. 3.3.

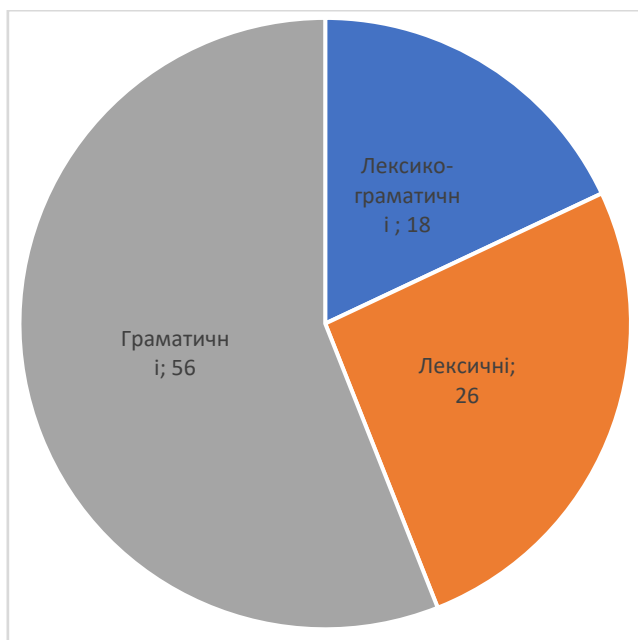

Рис. 3.3. Частотність трансформацій, що використовувалися для реалізації різних адаптивних стратегій при відтворенні образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» у перекладі Б. Превіра, %

З Рис. 3.3 можемо зробити висновок, що в перекладі переважають граматичні трансформації, яких виявилось понад половини (56%). Серед них переважають перестановки та заміни (16%, зокрема, синтаксичні, морфологічні та заміни граматичних категорій), також доволі частотними є опущення (12%). Рідше трапляються додавання, дослівний переклад (по 10%) та транспозиція (8%). Дослівний переклад переважно вживався при стратегії нейтралізації, а також при одночасному використанні перекладачем адаптивної та репродуктивної стратегій. Заміни та перестановки переважно використовувалися при нейтралізації. Лише в поодиноких випадках синтаксична заміна вживалася для реалізації адаптивної стратегій. Додавання використовувалося при нейтралізації та адаптації. Опущення лише при нейтралізації. Синтаксична транспозиція – переважно при адаптації і в поодиноких випадках при нейтралізації.

Лексичні трансформації продемонстрували середню частотність (26%). Серед них найчастотнішою виявилася диференціація значення (14%). Генералізація, конкретизація та традиційне відтворення фонетичної структури (формальна лексична трансформація) трапляються рідко (по 4%). Традиційне відтворення фонетичної структури використовувалося при реалізації репродуктивної стратегії. Конкретизація та генералізація при нейтралізації та адаптації. Диференціацію значення перекладач вживав переважно при нейтралізації, хоча в деяких випадках також при репродуктивній та адаптивній стратегіях.

Найрідше вживалися лексико-граматичні трансформації (18%), усі представлені цілісним перетворенням, яке використовувалося при нейтралізації.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

При відтворенні образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» у перекладі Б.Превіра найчастіше вживається адаптивна стратегія. Кількість таких випадків склала майже половину (47%) від усіх аналізованих одиниць. У такому випадку оригінальний текст адаптується перекладачем так, щоб наблизити його до української культури та мови. При використанні адаптивної стратегії вживалися такі тактики, як граматичні адаптації (транспозиція іменника, що в оригінальному тексті використовувався як означення), морфологічні адаптації (вживання зменшувального суфікса); лексико-семантичні адаптації (заміна англійських реалій ширшими поняттями, з якими знайомі українськомовні читачі, додавання українських фразеологізмів або українських сталих порівнянь, вживання фемінітивів).

Середню частотність продемонструвала стратегія нейтралізації (39%). У такому випадку оригінальний текст не вимагав ані адаптивної, ані репродуктивної стратегії.

Репродуктивна стратегія зустрічається рідше (8%), при якій відтворюються англійські реалії засобами української мови. При використанні репродуктивної стратегії вжито лексичні тактики, зокрема, використання сталих порівнянь, характерних для англійської мови, використання англійських власних імен.

У поодиноких випадках (6%) перекладач використовував одночасно репродуктивну та адаптивну стратегію для відтворення одного фрагменту. При використанні водночас адаптивної та репродуктивної стратегій використовувалися такі адаптивні тактики, як граматичні адаптації (вживання кличного відмінку) та такі репродуктивні тактики, як лексичні (вживання англійських гоноративів, вживання англійських власних імен).

Найпоширенішою з тактик перекладу є лексико-семантична адаптація (58%), лексична трішки поступається та складає – 22%. Морфологічна тактика зустрічається рідше (11%), а граматична та лексична зовсім рідко (9%).

У перекладі переважають граматичні трансформації, яких виявилось понад половини (56%). Серед них переважають перестановки та заміни (16%, зокрема, синтаксичні, морфологічні та заміни граматичних категорій), також доволі частотними є вилучення (12%). Рідше трапляються додавання, дослівний переклад (по 10%) та транспозиція (8%). Дослівний переклад переважно вживався при стратегії нейтралізації, а також при одночасному використанні перекладачем адаптивної та репродуктивної стратегій. Заміни та перестановки переважно використовувалися при нейтралізації. Лише в поодиноких випадках синтаксична заміна вживалася для реалізації адаптивної стратегії. Додавання використовувалося при нейтралізації та

адаптації. Опущення лише при нейтралізації. Синтаксична транспозиція – переважно при адаптації і в поодиноких випадках при нейтралізації.

Лексичні трансформації продемонстрували середню частотність (26%). Серед них найчастотнішою виявилася диференціація значення (14%). Генералізація, конкретизація та традиційне відтворення фонетичної структури (формальна лексична трансформація) трапляються рідко (по 4%). Традиційне відтворення фонетичної структури використовувалося при реалізації репродуктивної стратегії. Конкретизація та генералізація при нейтралізації та адаптації. Диференціацію значення перекладач вживав переважно при нейтралізації, хоча в деяких випадках також при репродуктивній та адаптивній стратегіях. Найрідше вживалися лексико-граматичні трансформації (18%), усі представлені цілісним перетворенням, яке використовувалося при нейтралізації.

ВИСНОВКИ

Проведене нами дослідження стратегій і тактик відтворення художніх образів персонажів англійськомовного роману Катріони Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» при перекладі українською мовою, дозволяє зробити такі висновки.

На рівні теоретичного узагальнення було визначено, що характеристики художнього образу персонажу у романі-трилері доцільно вивчати в рамках трьох лінгвопрагматичних теорій: мовленнєвих актів, максимум ввічливості та кооперацій і конversaційних імплікатур. Художній образ персонажа з точки зору прагмалінгвістики припускає зображення його мовленнєвих особливостей, вербальних і невербальних.

Дослідники художніх засобів, що використовуються для створення художнього портрету персонажу, переважно надають перевагу тропам – метафорі і метонімії. Окрім того, досліджуються жанрово-стилістичні засоби у художніх творах, що широко пізнаються через вираження алегорії та параболи.

При аналізі перекладу ми вважаємо доцільним використовувати комплексний підхід і використовувати як трансформаційну методика аналізу перекладу художніх образів, так і денотативну. Адже при трансформаційному підході до аналізу перекладу художніх образів з'являється можливість знайти образні еквіваленти в різних культурах. Разом із тим, доцільно використовувати денотативний підхід, що дозволяє дослідити можливості відтворення тих чи тих художніх образів наявними в обох мовах художніми засобами. Стратегії, що аналізувалися в роботі – репродуктивна та адаптивна, а також стратегія нейтралізації.

Було здійснено аналіз лексико-семантичних та стилістичних засобів створення художніх образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» .

Аналіз лексико-семантичних груп для опису чи номінації персонажів у ілюстративному матеріалі показав, що найчастотнішою є така лексико-семантична група, як «Характеристика за психологічними якостями». Кількість таких одиниць складає майже третину (32%) з усіх аналізованих прикладів із роману К. Ворд. При цьому найчастотнішою є субгрупа «Характеристика за психологічним станом» (16%), рідше трапляються когнітивні характеристики (8%) та інші особистісні характеристики (6%), зокрема, голос або манера мовлення (4%) та почерк (2%). У поодиноких випадках трапляються такі психологічні характеристики, як комунікативні характеристики (2%). Середню частотність продемонстрували такі лексико-семантичні групи, як «Характеристика за соціальними особливостями» (22%), «Характеристика за поведінкою» (18%) та «Характеристика за зовнішністю (16%)». У групі «Характеристика за соціальними особливостями» частіше трапляються субгрупи «Імена» та «Характеристика за професією або родом діяльності» (по 8% ц кожному випадку). Рідше – субгрупа «Характеристика за родинними стосунками» (6%). Рідко зустрічаються характеристики за іншими різними особливостями (8%), у тому числі – за продуктами, за тваринами, за місцем проживання та за запахом (по 2% у кожному випадку). У поодиноких випадках трапляються такі субгрупи, як «Характеристика за одягом» та «Характеристика за віком» (по 2% у кожному випадку).

Аналіз стилістичних засобів для опису чи номінації персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» показав, що в досліджуваному творі переважають стилістичні фігури – кількість таким прикладів склала майже половину (46%) від усіх аналізованих одиниць.

Серед них абсолютно переважають лексичні фігури (40%), представлені насамперед різними розрядами лексики (32%) – переважно це нейтральна лексика (12%), також професіоналізми, що стосуються кримінальної сфери (6%), прізвиська та власні імена (по 4% у кожній категорії) та в поодиноких випадках трапляються гоноративи, інтенсифікатори та експресивно забарвлена лексика (по 2% у кожному випадку). Також серед лексичних засобів трапляється антонімія (6%) та в поодиноких випадках – ідіоми (2%). Окрім того, у романі трапляються синтаксичні фігури (6%), представлені антитезою, повторами та простими реченнями (по 2% у кожному випадку). Із середньою частотністю трапляються ампліфікації, загальна кількість яких склала майже третину (30%) від усіх аналізованих одиниць. Серед ампліфікацій переважають епітети (18%), усі вони необразні. Також трапляються порівняння (12%), серед яких переважають образні (8%), а необразні зустрічаються у 4% прикладів. Дещо рідше трапляються тропи (24%), які переважно представлені метафорою (12%) та метонімією (10%). У поодиноких випадках трапляється гіпербола (10%).

Було досліджено стратегії і тактики, що реалізовувалися при відтворенні художніх образів персонажів у романі українською мовою.

При відтворенні образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» у перекладі Б. Превіра найчастіше вживається стратегія адаптації. Кількість таких випадків склала майже половину (47%) від усіх аналізованих одиниць. У такому випадку оригінальний текст адаптується перекладачем так, щоб наблизити його до української культури та мови. При використанні адаптивної стратегії вживалися такі тактики, як граматичні адаптації (транспозиція іменника, що в оригінальному тексті використовувався як означення), морфологічні адаптації (вживання зменшувального суфікса); лексико-семантичні адаптації (заміна англійських реалій ширшими поняттями, з якими знайомі українськомовні читачі,

додавання українських фразеологізмів або українських сталих порівнянь, вживання фемінітивів).

Середню частотність продемонструвала стратегія нейтралізації (39%). У такому випадку оригінальний текст не вимагав ані адаптивної, ані репродуктивної стратегії.

Рідко траплялася репродуктивна стратегія (8%), при якій відтворюються англійські реалії засобами української мови. При використанні репродуктивної стратегії вжито лексичні тактики, зокрема, використання сталих порівнянь, характерних для англійської мови, використання англійських власних імен.

У поодиноких випадках (6%) перекладач використовував одночасно репродуктивну та адаптивну стратегію для відтворення одного фрагменту. При використанні водночас адаптивної та репродуктивної стратегій використовувалися такі адаптивні тактики, як граматичні адаптації (вживання кличного відмінку) та такі репродуктивні тактики, як лексичні (вживання англійських гоноративів, вживання англійських власних імен).

Найпоширенішою з тактик перекладу є лексико-семантична адаптація (58%), лексична трішки поступається та складає – 22%. Морфологічна тактика зустрічається рідше (11%), а граматична та лексична зовсім рідко (9%).

У перекладі переважають граматичні трансформації, яких виявилось понад половини (56%). Серед них переважають перестановки та заміни (16%, зокрема, синтаксичні, морфологічні та заміни граматичних категорій), також доволі частотними є вилучення (12%). Рідше трапляються додавання, дослівний переклад (по 10%) та транспозиція (8%). Дослівний переклад переважно вживався при стратегії нейтралізації, а також при одночасному використанні перекладачем адаптивної та репродуктивної стратегій. Заміни та перестановки переважно використовувалися при нейтралізації. Лише в

поодиноких випадках синтаксична заміна вживалася для реалізації адаптивної стратегії. Додавання використовувалося при нейтралізації та адаптації. Опущення лише при нейтралізації. Синтаксична транспозиція – переважно при адаптації і в поодиноких випадках при нейтралізації.

Лексичні трансформації продемонстрували середню частотність (26%). Серед них найчастотнішою виявилася диференціація значення (14%). Генералізація, конкретизація та традиційне відтворення фонетичної структури (формальна лексична трансформація) трапляються рідко (по 4%). Традиційне відтворення фонетичної структури використовувалося при реалізації репродуктивної стратегії. Конкретизація та генералізація при нейтралізації та адаптації. Диференціацію значення перекладач вживав переважно при нейтралізації, хоча в деяких випадках також при репродуктивній та адаптивній стратегіях. Найрідше вживалися лексико-граматичні трансформації (18%), усі представлені цілісним перетворенням, яке використовувалося при нейтралізації.

SUMMARY

Our study on the strategies and techniques of reproduction of the artistic images of the characters of Catriona Ward's English-language novel "The Last House on a Safe Street" into Ukrainian allows us to draw the following conclusions.

At the level of theoretical generalization, it was determined that the characteristics of the artistic image of the character in a thriller should be studied within the framework of three linguistic-pragmatic theories: speech acts, maxims of politeness and cooperation, and conversational implicatures. The artistic image of the character from the point of view of pragmalinguistics implies the depiction of his/her speech features, verbal and non-verbal.

Researchers of artistic means used to create an artistic portrait of a character mainly pay attention to tropes – metaphor and metonymy. In addition, genre and stylistic means in works of art, which are widely recognized through the expression of allegory and parable, are investigated.

When analyzing the translation, we consider it expedient to use a comprehensive approach and use both the transformational and denotative methods of analysis of the translation of artistic images. After all, with a transformational approach to the analysis of the translation of artistic images, it becomes possible to find figurative equivalents in different cultures. At the same time, it is advisable to use the denotative approach, which allows to explore the possibilities of reproducing certain artistic images with artistic means available in both languages. The strategies analyzed in the work are reproductive and adaptive, as well as the strategy of neutralization.

The analysis of lexical-semantic and stylistic means of creating artistic images of characters in C. Ward's novel "The Last House on Needless Street" was carried out.

The analysis of lexical-semantic groups for the description or nomination of characters in illustrative material showed that the most frequent is such a lexical-semantic group as "Characteristics by psychological qualities". The number of such units is almost a third (32%) of all analyzed examples from C. Ward's novel. At the same time, the subgroup "Characteristics by psychological state" is the most frequent (16%), cognitive characteristics (8%) and other personal characteristics (6%), in particular, voice or manner of speaking (4%) and handwriting (2%) are less common. In isolated cases, such psychological characteristics as communicative characteristics occur (2%). Such lexical-semantic groups as "Characteristics by social features" (22%), "Characteristics by behavior" (18%) and "Characteristics by appearance" (16%) showed an average frequency. In the group "Characteristics by social characteristics" subgroups "Names" and "Characteristics by profession or type of activity" occur more often (8% in each case). Less often – the subgroup "Characteristics according to family relations" (6%).

The average frequency was demonstrated by the strategy of neutralization (39%). In this case, the original text required neither an adaptive nor a reproductive strategy.

Characteristics by other features (8%) are rare, including by products, animals, place of residence, and smell (2% in each case). In isolated cases, such subgroups as "Characteristic by clothing" and "Characteristic by age" occur (2% in each case).

The analysis of stylistic means for describing or nominating characters in C. Ward's novel "The Last House on Needless Street" showed that stylistic figures prevail in the studied work – the number of such examples made up almost half (46%) of all analyzed units. Among them, lexical figures absolutely prevail (40%), represented primarily by various types of vocabulary (32%) – mostly neutral vocabulary (12%), as well as professionalisms related to the criminal sphere (6%),

nicknames and proper names (4% each in each category) and in isolated cases there are honorifics, intensifiers and expressively colored vocabulary (2% in each case). Also, among the lexical means, antonymy occurs (6%) and in isolated cases – idioms (2%). In addition, the novel contains syntactic figures (6%), represented by antithesis, repetitions and simple sentences (2% in each case). Amplifications occur with average frequency, the total amount of which was almost a third (30%) of all analyzed units. Epithets predominate among amplifications (18%), all of them are figurative. Comparisons also occur (12%), among which figurative ones prevail (8%), and non-figurative ones are found in 4% of examples. Somewhat less common are tropes (24%), which are mainly represented by metaphor (12%) and metonymy (10%). Hyperbole occurs in isolated cases (10%).

The strategies and techniques implemented in the reproduction of artistic images of the characters in the novel in the Ukrainian language were studied.

When reproducing the images of the characters in C. Ward's novel "The Last House on Needless Street" translated by B. Previr, the strategy of neutralization is most often used. The number of such cases was almost two-thirds (66%) of all analyzed units. In this case, the original text required neither an adaptive nor a reproductive strategy. In this case, the original text is adapted by the translator to bring it closer to Ukrainian culture and language. When using an adaptive strategy, such tactics as grammatical adaptations (transposition of a noun that was used as a meaning in the original text), morphological adaptations (use of a diminutive suffix) were used; lexical-semantic adaptations (replacement of English realities with broader concepts familiar to Ukrainian-speaking readers, addition of Ukrainian phraseological units or Ukrainian constant comparisons, use of feminine forms).

The average frequency was demonstrated by the adaptive strategy (24%), in which the original text is adapted by the translator in order to bring it closer to Ukrainian culture and language. When using an adaptive strategy, such techniques

as grammatical adaptations (transposition of a noun that was used as a meaning in the original text), morphological adaptations (use of a diminutive suffix) were used; lexical-semantic adaptations (replacement of English realities with broader concepts familiar to Ukrainian-speaking readers, addition of Ukrainian phraseological units or Ukrainian constant comparisons, use of feminine forms).

A reproductive strategy (6%) in which English realities are reproduced by means of the Ukrainian language was rarely encountered. When using the reproductive strategy, lexical techniques were used, in particular, the use of constant comparisons characteristic of the English language, the use of English proper names.

In isolated cases (4%), the translator used both reproductive and adaptive strategies to reproduce one fragment. When using adaptive and reproductive strategies at the same time, such adaptive techniques as grammatical adaptations (use of the vocative case) and such reproductive techniques as lexical (use of English honorifics, use of English proper names) were used.

The most common of translation tactics is lexical-semantic adaptation (58%), lexical adaptation is a little behind and accounts for 22%. Morphological tactics occur less often (11%), and grammatical and lexical tactics are quite rare (9%).

The translation is dominated by grammatical transformations, which were found in more than half (56%). Among them, permutations and substitutions predominate (16%, in particular, syntactic, morphological and grammatical category substitutions), omissions are also quite frequent (12%). Additions, literal translation (10% each) and transposition (8%) occur less often. Literal translation was mainly used with the strategy of neutralization, as well as with the simultaneous use by the translator of adaptive and reproductive strategies. Substitutions and permutations were mainly used in neutralization. Syntactic replacement was used only in isolated cases to implement adaptive strategy.

Addition was used in neutralization and adaptation. Omission only when neutralizing. Syntactic transposition – mainly during adaptation and in isolated cases during neutralization.

Lexical transformations showed an average frequency (26%). Among them, differentiation of meaning was the most frequent (14%). Generalization, specification and traditional reproduction of the phonetic structure (formal lexical transformation) occur rarely (4% each). The traditional reproduction of the phonetic structure was used in the implementation of the reproductive strategy. Concretization and generalization during neutralization and adaptation. The translator used differentiation of meaning mainly in neutralization, although in some cases also in reproductive and adaptive strategies. Lexical-grammatical transformations were used least often (18%), all represented by a complete transformation, which was used in neutralization.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аладько Д. Характеристика людини засобами фразеологізмів з компонентом-зоонімом в англійській та українській мовах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2016. № 23. Т. 1. С. 100 – 102.
2. Альзахрані Д. Інтерпретація та переклад у дослідженнях Джорджа Сейнера. *Молодий вчений*. 2018. № 8. С. 45 – 50.
3. Андрієнко Т.П. Переклад як когнітивно-комунікативна діяльність. *Філологічні науки*. 2014. № 3. С. 13–17.
4. Антонівська М. Головні особливості функціонування та перекладу метафор у сфері публіцистичного дискурсу. *Молодий вчений*, 2016. № 4.1. С. 19 – 23.
5. Бакаєва М. Вербалізація концептуальної метафори «СОНЦЕ Є ЖИВА ІСТОТА» в романах У. Голдінга. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/10703/1/%D0%97%D0%BE%D0%B7%D1%83%D0%BB%D1%8F%20%28%D0%91%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%94%D0%B2%D0%B0%29.pdf>
6. Бакаєва М. Концептуальна метафора-персоніфікація ВОГОНЬ Є ЖИВА ІСТОТА в романах У. Голдінга <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/10701/1/%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%94%D0%B2%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf>
7. Бандурко З. В. Лінгвопрагматичні властивості німецькомовного лірико-поетичного дискурсу «Нової діловитості» Спеціальність 10.02.04 – германські мови. Дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Харків, Херсон, 2019. 325 с.

8. Башманівська І. Лінгво-стилістичні особливості англомовних політичних промов. *Вітражі. Збірка наукових праць*. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/31015/1/%D0%91%D0%B0%D1%88%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%86.%2C%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8F-3-5.pdf>
9. Вовк В.Н. Мовна метафора у художньому мовленні. Природа вторинної номінації. Київ: Наукова думка, 1988. 312 с.
10. Галич О. Теорія літератури. К.: Либідь, 2008. 488 с.
11. Демецька В. Адаптивна модель перекладу в психолінгвістичному вимірі. *Psycholinguistics*. 2019. 26(2). С. 70–90
12. Демецька В.В. Теорія адаптації в перекладі : автореф. дис. ... док. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2008. 42 с.
13. Євченко О. Параболізація як принцип створення інтелектуалізму. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1290/1/01eovpsi.pdf>.
14. Залюбовська О. Практикум з риторики. Вінниця: ВНТУ, 2017. 71 с.
15. Засоріна Г. В. Концептуальний аналіз засобів художньої образності у творі У. Голдінга “Lord of the Flies”. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/2555>
16. Зозуля М. Способи актуалізації концептуальної метафори-персоніфікації в романах У. Голдінга. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/323011586.pdf>
17. Зозуля М.О. Персоніфікація в романах У. Голдінга. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/10715/1/%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2.pdf>

18. Зотова В. Притча як форма художнього осмислення макро- і мікрокосму людини у прозі В. Голдінга і В. Шевчука. *Філологічні науки*. 2015. Випуск 39. С. 98 – 102.
19. Калинюк Є. А. Композиційно-мовленнєва форма «опис» у научно-фантастичному тексті: Дисертація. Одеса, 1999. 209 с.
20. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 276 с.
21. Колодій Б., Олійник О. Стратегії й тактики відтворення кінодіалогу в українському перекладі (на матеріалі англійськомовних фільмів Квентіна Тарантіно). *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Випуск 17. Том 2. С. 80 – 87.
22. Колодій Б. М., Кожанова І. П. Особливості відтворення мовного портрета кіногероя як однієї зі складових образу персонажа в аудіовізуальному перекладі. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2018. VI(51), Issue: 176, P. 39 – 44.
23. Колодій Б., Романчук Г. Стратегії і тактики медичного перекладу при дублюванні кінострічок (на матеріалі українськомовного перекладу американського телесеріалу «Добрий лікар»)
24. Кондратьєва О. В. Відтворення метафорики романів Д. Брауна в українських перекладах. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2012. Вип. 22. С. 92 – 99.
25. Кузнецова М. Прагматичний потенціал засобів текстової комунікації у соціальній мережі TWITTER. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/701360.pdf>
26. Куцик О. Портретний опис як засіб осягнення характеру літературного героя. *Молодь і ринок*. 2011. №7 (78). С. 88 – 92.

27. Линтвар О. Лінгвостилістичні засоби вираження ідіостилю В. М. Теккерея в оригіналі і перекладі (на матеріалі тексту роману «Ярмарок суєти» і його екранізацій). Одеса. 2015. 261 с.
28. Лисиченко Т.Ю. Мовленнєвий паспорт особистості як основа творення художнього образу: граматики та поетика помилок. *Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. 2017. Вип. 46. С. 107 – 118.
29. Ліщинська Н. М. Парадигма зла в сучасному українському, польському й англійському романі (Валерій Шевчук, Стефан Хвін, Вільям Голдінг): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство». Тернопіль, 2007. 18 с.
30. Максимчук О. Л. Прагматичний потенціал публіцистичного тексту. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2013. №72. С. 285 – 289.
31. Максимов С. Практичний курс перекладу, Київ: КНЛУ, 2016. 286 с.
32. Мацько Р. Риторика. URL: https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/38856/mod_resource/content/2/%D0%A0%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9C%D0%B0%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE.pdf
33. Мокривська М. Т. Прикметники на позначення рис характеру в давньогрецькому романі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2018. Вип. 1(69), ч. 2. С. 43–46.
34. Онофрійчук Ю. Жанрово стилістичні особливості роману «Володар мух» URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21710/Zhanrovo_stylis_tychni_osoblyvosti_romanu_Volodar_mukh.pdf?sequence=1

35. Орлова І. Стилiстичний прийом висування як складова стилю автора та його вiдтворення у перекладi. *Иноземна фiлологiя*. 2014. 1(47). С. 9 – 12.
36. Павличко С. Вiльям Голдiнг та його роман «Володар Мух» (Переклад з англ. С. Павличко). К.: Основи, 2000. С. 5–8.
37. Савiч Т., Шаповал П. Лiнгвопрагматичний аспект перекладу англomовних телесерiалiв медичної спрямованостi українською мовою. *Науковий вiсник ПНПУ iм. К. Д. Ушинського*. 2020. № 31. С. 342 – 359.
38. Селiванова О. Метафоричнi трансформацiї в перекладi. *Записки з романо-германської фiлологiї*. 2015. Вип. 1 (34). С. 158 – 166.
39. Селiванова О. Проблема диференцiацiї перекладацьких трансформацiй. *Нова фiлологiя*. 2012. № 50. С. 201–208.
40. Сiняговська І. Визначення та класифiкацiя перекладацьких трансформацiй у процесi художнього перекладу. *Науковi працi. Фiлологiя. Мовознавство*. 2014. Вип. 209. Т. 221. С. 89 – 93.
41. Тьопенко Ю. А. Перекладацька стратегiя доместикацiї як чинник нацiональної iдентифiкацiї. *Вiсник КНЛУ. Серiя Фiлологiя*. 2015. № 18.2. С. 184 – 189.
42. Федiна М. Iнтерпретацiя поняття «обличчя» як методологiчного пiдгрунтя в дослiдженнях теорiї лiнгвiстичної ввiчливостi П. Браун i С. Левiнсона та моделей неввiчливостi Дж. Калпепера Й Д. Баусфiлда. *Науковий вiсник Мiжнародного гуманiтарного унiверситету. – Сер.: Фiлологiя*. 2015. № 15. Т. 2. С. 157 – 160.
43. Цепенюк Ф. О. Мовленнєвий портрет персонажа художнього твору в оригiналi i перекладi. *Науковий вiсник Мiжнародного гуманiтарного унiверситету. Сер.: Фiлологiя*. 2021. № 49. Т. 2. С. 178 – 182.
44. Шевелiдзе Л. Д. Мовнi засоби реалiзацiї комунiкативних стратегiй у дискурси соцiальних мереж (на матерiалi української й англiйської мов) :

дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021. 240 с.

45. Шевчук З.С. Понятійно-термінологічне поле дослідження ієрархії «мовна особистість – мовний портрет». *Одеський лінгвістичний вісник*. 2018. С. 305–308.

46. Яценко О. Специфіка використання художніх засобів у мовотворчості Ірен Роздобудько. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/26682/1/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0%20%D0%AF%D0%A6%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%9E.pdf>

47. Austin G. L. *How to Do Things with Words*. Oxford: Oxford Univ. Press, 2012. 169 p.

48. Baker, M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. Routledge. 1992.

49. Brown P., Levinson S. *Politeness: Some universal in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 352 p.

50. Brown P., Levinson S. *Universal in language usage: Politeness phenomena. Questions and politeness: Strategies in social interaction*. Cambridge: Cambridge University Press, 1978. P. 56 – 289.

51. Fong G.S.F. *The Two Worlds of Subtitling : The Case of Vulgarisms and Sexuallyoreinted Language. Dubbing and Subtitling in a World Context*. Hong Kong : The Chinese University Press, 2009. P. 39 – 61.

52. Grice H. P. *Logic and conversation. Syntax and Semantics*. N.Y. : Academic Press, 1975. P. 117 – 121.

53. Kennedy V. R. *Concepts of amplification in rhetorical theory*. URL: https://digitalcommons.lsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2403&context=gradschool_disstheses

54. Krings H.P. Translation problems and translation strategies of advanced German learners of French. *Interlingual and intercultural communication*. Gunter Narr. Tübingen, 1986. 263-75.
55. Lakoff R. Language and Women's Place. New York: Harper & Row, 1975. P. 45– 79
56. Leech G.N. Principles of Pragmatics. London. New York. 2013. 250p.
57. Leech G.N., Short Style in Fiction. London : Longman, 1981.
58. Newmark, P. Approaches to Translation. Prentice Hall. 1988. 200 p.
59. Nord, C. Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained. St. Jerome Publishing. 1997. 154 p.
60. Searle J. R. Classification of illocutionary acts. URL: https://sites.duke.edu/conversions/files/2014/09/Searle_Illocutionary-Acts.pdf.
61. Spranger M., Labudde D. Semantic Tools for Forensics: Approaches in Forensic Text Analysis and University of Applied Sciences. URL: https://www.researchgate.net/publication/261145608_Semantic_Tools_for_Forensics_Approaches_in_Forensic_Text_Analysis
62. Tsur R. Aspects of Cognitive Poetics. URL: <https://www2.bc.edu/~richarad/lcb/fea/tsur/cogpoetics.html>
63. Venuti L. Strategies of translation. London and New York: Routledge 1998.
64. Venuti L. The Translator's Invisibility : A History of Translation. London ; N.Y. : Routledge, 1995. 353 p.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

65. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. К.: Академія, 2012. 222 с.

66. Brown K. Encyclopedia of language and linguistics. Elsevier : Elsevier Science, 2015. 9000 p.
67. The Merriam-Webster Thesaurus. Springfield, Massachusetts: Merriam-Webster, Incorporated. 2012. 669 p.
68. CCEOTEL Crystal D. Cambridge Encyclopedia of the English language. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. 491 p.
69. EOLAL Encyclopedia of language and linguistics. Elsevier : Elsevier Science, 2015. 9000 p.
70. Oxford Wordpower Dictionary. Oxford: Oxford University Press, 1998. 746 p.
71. Longman Dictionary of English Language and culture. Harlow: Addison Wesley Longmans Limited, 1992. 1528 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

72. (ВКОДНБВ) Ворд К. Останній дім на безпечній вулиці. Пер. Б. Превір. Харків: Vivat, 2022. 368 с.
73. (WCTLHONS) Ward C. The Last House on Needless Street <https://www.amazon.com/Last-House-Needless-Street/dp/1250812623>

ДОДАТКИ

Додаток А. Лексико-семантична класифікація образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці»

Оригінал		Лексико-семантична група	Субгрупа	Субгрупа 1
<i>Girl With Popsicle</i>	(WCTLHONS: 1);	7. Характеристика за іншими особливостями	7.1. За продуктами	
<i>Shadow of her hat brim</i>	(WCTLHONS: 2);	2. Характеристика за одягом		
<i>Her eyes are big</i>	(WCTLHONS: 2);	1. Характеристика за зовнішністю		

<i>of her hat brim, the fingers clenched on the stick as if she thinks someone might take it away from her</i>	(WCTLHONS: 2);	3. Характеристика за поведінкою		
<i>Her hair lies wet and sheeny on her skull, short as a boy's.</i>	(WCTLHONS: 2);	1. Характеристика за зовнішністю		
<i>She was six</i>	(WCTLHONS: 2);	5. Характеристика за віком		
<i>A thin man</i>	(WCTLHONS: 2);	1. Характеристика за зовнішністю		
<i>Mr. Bannerman?</i>	(WCTLHONS: 2);	6. Характеристика за соціальними особливостями	6.1 Імена	

<i>The woman detective looked like a possum</i>	(WCTLHONS: 2);	1. Характеристика за зовнішністю		
<i>Very tired</i>	(WCTLHONS: 2);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.1. Характеристика за психологічним станом	
<i>The woman detective</i>	(WCTLHONS: 2);	6. Характеристика за соціальними особливостями	6.2. Характеристика за професією або родом діяльності	
<i>I was shaking</i>	(WCTLHONS: 2);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.1. Характеристика за психологічним станом	
<i>Little Teddy</i>	(WCTLHONS: 2);	6. Характеристика за соціальними особливостями	6.1 Імена	

<i>My teeth made little clicks like I was cold, hut I was so hot.</i>	(WCTLHONS: 2);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.1. Характеристика за психологічним станом	
<i>I held tight to the trunk of the little oak in the front yard.</i>	(WCTLHONS: 3);	3. Характеристика за поведінкою		
<i>She wiped sweat of her top lip.</i>	(WCTLHONS: 3);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.1. Характеристика за психологічним станом	
<i>Care pressed down on her, like an anvil on her back.</i>	(WCTLHONS: 3);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.1. Характеристика за психологічним станом	

<i>When they parted with a whoosh and released people in a blast of cold air, I asked for candy</i>	(WCTLHONS: 3);	3. Характеристика за поведінкою		
<i>Mommy would have been ashamed if she knew but I loved candy so much</i>	(WCTLHONS: 3);	3. Характеристика за поведінкою		
<i>I was upset that they'd seen my precious things, like the picture of Mommy and Daddy</i>	(WCTLHONS: 3);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.1. Характеристика за психологічним станом	

<i>You take everything from me, Theodore. Take, take, take.</i>	(WCTLHONS: 4);	3. Характеристика за поведінкою		
<i>Theodore</i>	(WCTLHONS: 4);	6. Характеристика за соціальними особливостями	6.1 Імена	
<i>suspect</i>	(WCTLHONS: 4);	6. Характеристика за соціальними особливостями	6.2. Характеристика за професією або родом діяльності	
<i>Her faded formal handwriting.</i>	(WCTLHONS: 5);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.5 Інші особистісні характеристики	4.5.1 Почерк
<i>Her voice had a slight hitch around the consonants</i>	(WCTLHONS: 5);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.5 Інші особистісні характеристики	4.5.2 Голос або манера мовлення

<i>You could hear the sea in her voice.</i>	(WCTLHONS: 5);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.5 Інші особистісні характеристики	4.5.2 Голос
<i>Mommy</i>	(WCTLHONS: 5);	6. Характеристика за соціальними особливостями	6.2 Родинні зв'язки	
<i>The birds will be arriving. <...>I love to watch it.</i>	(WCTLHONS: 5);	3. Характеристика за поведінкою		
<i>my stomach lurches</i>	(WCTLHONS: 5);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.1. Характеристика за психологічним станом	
<i>Sometimes my insides know things before my mind does.</i>	(WCTLHONS: 5);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.2. Когнітивні характеристики	

<i>My mind runs like ants.</i>	(WCTLHONS: 6);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.2. Когнітивні характеристики	
<i>hands shake</i>	(WCTLHONS: 6);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.1. Характеристика за психологічним станом	
<i>The Murderer</i>	(WCTLHONS: 7);	6. Характеристика за соціальними особливостями	6.2. Характеристика за професією або родом діяльності	
<i>Ted</i>	(WCTLHONS: 7);	6. Характеристика за соціальними особливостями	6.1 Імена	
<i>the man with hair the color of orange juice</i>	(WCTLHONS: 7);	1. Характеристика за зовнішністю		

<i>I realize that I am not wearing shoes or socks.</i>	(WCTLHONS: 7);	3. Характеристика за поведінкою		
<i>My feet are white and hairy.</i>	(WCTLHONS: 7);	1. Характеристика за зовнішністю		
<i>The Chihuahua lady</i>	(WCTLHONS: 8);	7. Характеристика за іншими особливостями	7.2. За тваринами	
<i>Small women want to take care of big men.</i>	(WCTLHONS: 8);	3. Характеристика за поведінкою		

<i>I don't always get tenses right. Everything always feels like it's happening now and sometimes I forget it actually happened then.</i>	(WCTLHONS: 8);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.2. Когнітивні характеристики	
<i>I don't recall names but I have my ways of judging and remembering people.</i>	(WCTLHONS: 8);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.2. Когнітивні характеристики	
<i>I am polite.</i>	(WCTLHONS: 9);	3. Характеристика за поведінкою		
<i>a nice smile</i>	(WCTLHONS: 9);	1. Характеристика за зовнішністю		

<i>A Stranger</i>	(WCTLHONS: 10);	6. Характеристика за соціальними особливостями	6.2. Характеристика за професією або родом діяльності	
<i>The Otter man</i>	(WCTLHONS: 10);	1. Характеристика за зовнішністю		
<i>The Otter man or His wife or their Children</i>	(WCTLHONS: 10);	7. Характеристика за іншими особливостями	7.5. За родинними стосунками	
<i>Men who live in Blue house together</i>	(WCTLHONS: 10);	7. Характеристика за іншими особливостями	7.3. За місцем проживання	
<i>That was her thing, charming people.</i>	(WCTLHONS: 10);	4. Характеристика за психологічними якостями	4.3. Комунікативні характеристики	
<i>Lady who Smells like Doughnuts</i>	(WCTLHONS: 10);	7. Характеристика за іншими особливостями	7.4. За запахом	

<i>the otter family,</i>	(WCTLHONS: 10);	7. Характеристика за іншими особливостями	7.5. За родинними стосунками	
--------------------------	-----------------	--	------------------------------------	--

Додаток Б. Класифікація стилістичних засобів, що використовувалися для створення образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці»

Оригінал		Стилістичні засоби	Вид	Характеристика засобу	Примітки
<i>Girl With Popsicle</i>	(WCTLHO NS: 1);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Прізвиська
<i>Shadow of her hat brim</i>	(WCTLHO NS: 2);	Ампліфікації	епітет	необразний	
<i>Her eyes are big</i>	(WCTLHO NS: 2);	Ампліфікації	епітет	необразний	
<i>of her hat brim, the fingers clenched on the stick as if she thinks someone might take it away from her</i>	(WCTLHO NS: 2);	Ампліфікації	порівняння	необразне	

<i>Her hair lies wet and sheeny on her skull, short as a boy's.</i>	(WCTLHO NS: 2);	Ампліфікації	порівняння	необразне	
<i>She was six</i>	(WCTLHO NS: 2);	Фігури	Синтаксичні	Прості речення	
<i>A thin man</i>	(WCTLHO NS: 2);	Ампліфікації	епітет	необразний	
<i>Mr. Bannerman?</i>	(WCTLHO NS: 2);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Гоноративи
<i>The woman detective looked like a possum</i>	(WCTLHO NS: 2);	Ампліфікації	порівняння	образне	
<i>Very tired</i>	(WCTLHO NS: 2);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Інтенсифікатори

<i>The woman detective</i>	(WCTLHO NS: 2);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Професіоналізми (кримінальна сфера)
<i>I was shaking</i>	(WCTLHO NS: 2);	Ампліфікації	епітет	необразний	
<i>Little Teddy</i>	(WCTLHO NS: 2);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Прізвиська
<i>My teeth made little clicks like I was cold, hut I was so hot.</i>	(WCTLHO NS: 2);	Фігури	Лексичні	Антоніми	
<i>I held tight to the trunk of the little oak in the front yard.</i>	(WCTLHO NS: 3);	Тропи	Метафора		

<i>She wiped sweat oft her top lip.</i>	(WCTLHO NS: 3);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Нейтральна
<i>Care pressed down on her, like an anvil on her back.</i>	(WCTLHO NS: 3);	Тропи	Метафора		
<i>When they parted with a whoosh and released people in a blast of cold air, I asked for candy</i>	(WCTLHO NS: 3);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Нейтральна

<i>Mommy would have been ashamed if she knew but I loved candy so much</i>	(WCTLHO NS: 3);	Тропи	Гіпербола		
<i>I was upset that they'd seen my precious things, like the picture of Mommy and Daddy</i>	(WCTLHO NS: 3);	Тропи	Метонімія		
<i>You take everything from me, Theodore. Take, take, take.</i>	(WCTLHO NS: 4);	Фігури	Синтаксичні	Повтори	

<i>Theodore</i>	(WCTLHO NS: 4);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Власні імена
<i>suspect</i>	(WCTLHO NS: 4);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Професіоналі зми (кримінальна сфера)
<i>Her faded formal handwriting.</i>	(WCTLHO NS: 5);	Ампліфіка ції	епітет	необразний	
<i>Her voice had a slight hitch around the consonant s</i>	(WCTLHO NS: 5);	Тропи	Метонімія		
<i>You could hear the sea in her voice.</i>	(WCTLHO NS: 5);	Тропи	Метафора		
<i>Mommy</i>	(WCTLHO NS: 5);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Нейтральна

<i>The birds will be arriving. <...>I love to watch it.</i>	(WCTLHO NS: 5);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Нейтральна
<i>my stomach lurches</i>	(WCTLHO NS: 5);	Тропи	Метонімія		
<i>Sometimes my insides know things before my mind does.</i>	(WCTLHO NS: 5);	Тропи	Метонімія		
<i>My mind runs like ants.</i>	(WCTLHO NS: 6);	Ампліфікації	порівняння	образне	
<i>hands shake</i>	(WCTLHO NS: 6);	Ампліфікації	епітет	необразний	

<i>The Murderer</i>	(WCTLHO NS: 7);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Професіоналізми (кримінальна сфера)
<i>Ted</i>	(WCTLHO NS: 7);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Власні імена
<i>the man with hair the color of orange juice</i>	(WCTLHO NS: 7);	Ампліфікації	порівняння	образне	
<i>I realize that I am not wearing shoes or socks.</i>	(WCTLHO NS: 7);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Нейтральна
<i>My feet are white and hairy.</i>	(WCTLHO NS: 7);	Ампліфікації	епітет	необразний	

<i>The Chihuahua a lady</i>	(WCTLHO NS: 8);	Тропи	метафора		
<i>Small women want to take care of big men.</i>	(WCTLHO NS: 8);	Фігури	Лексичні	Антоніми	
<i>I don't always get tenses right. Everything always feels like it's happening now and sometimes I forget it actually happened then.</i>	(WCTLHO NS: 8);	Фігури	Лексичні	Антоніми	

<i>I don't recall names but I have my ways of judging and remembering people.</i>	(WCTLHO NS: 8);	Фігури	Синтаксичні	Антитеза	
<i>I am polite.</i>	(WCTLHO NS: 9);	Ампліфікації	епітет	необразний	
<i>a nice smile</i>	(WCTLHO NS: 9);	Ампліфікації	епітет	необразний	
<i>A Stranger</i>	(WCTLHO NS: 10);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Експресивно забарвлена
<i>The Otter man</i>	(WCTLHO NS: 10);	Тропи	метафора		
<i>The Otter man or His wife or their Children</i>	(WCTLHO NS: 10);	Тропи	метафора		

<i>Men who live in Blue house together</i>	(WCTLHO NS: 10);	Фігури	Лексичні	Різні розряди лексики	Нейтральна
<i>That was her thing, charming people.</i>	(WCTLHO NS: 10);	Фігури	Лексичні	Ідіоми	
<i>Lady who Smells like Doughnuts</i>	(WCTLHO NS: 10);	Ампліфікації	порівняння	образне	
<i>the otter family,</i>	(WCTLHO NS: 10);	Тропи	метонімія		

Додаток В. Аналіз стратегій, що використовувалися при відтворенні образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» у перекладі Б. Превіра

Оригінал		Переклад		Стратегія
<i>The Chihuahua lady</i>	(WCTLHONS: 8);	<i>жіночка з чихуахуа</i>	(ВКОДНБВ: 15);	Адаптація
<i>Small women want to take care of big men.</i>	(WCTLHONS: 8);	<i>Маленькі жіночки завжди хочуть піклуватися про великих чоловіків.</i>	(ВКОДНБВ: 16);	Адаптація
<i>The birds will be arriving. <...> I love to watch it.</i>	(WCTLHONS: 5);	<i>Невдовзі налінуть пташки <...> Я люблю спостерігати за ними.</i>	(ВКОДНБВ: 12);	Адаптація
<i>The Otter man</i>	(WCTLHONS: 10);	<i>Чоловік, схожий на видру</i>	(ВКОДНБВ: 18);	Адаптація

<i>The Otter man or His wife or their Children</i>	(WCTLHONS: 10);	<i>Чоловік, схожий на видру, його дружина або їхні діти</i>	(ВКОДНБВ: 18);	Адаптація
<i>Girl With Popsicle</i>	(WCTLHONS: 1);	<i>Дівчинка з морозивом</i>	(ВКОДНБВ: 7);	Адаптивна
<i>Mommy would have been ashamed if she knew but I loved candy so much</i>	(WCTLHONS: 3);	<i>Дізнайся про це мама, вона померла б від сорому, але я страшенно люблю цукерки.</i>	(ВКОДНБВ: 10);	Адаптивна
<i>Lady who Smells like Doughnuts</i>	(WCTLHONS: 10);	<i>Жіночка, від якої пахне пончиками</i>	(ВКОДНБВ: 18);	Адаптивна
<i>Her hair lies wet and sheeny on her skull, short as a boy's.</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>На личко налипло коротке, як у хлопчика, мокре волосся,</i>	(ВКОДНБВ: 8);	Адаптивна

<i>the fingers clenched on the stick as if she thinks someone might take it away from her</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>пальчики стискають паличку, наче боячись, що хтось забере в неї те морозивко.</i>	(ВКОДНБВ: 8);	Адаптивна
<i>The woman detective</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>слідча</i>	(ВКОДНБВ: 9);	Адаптивна
<i>I held tight to the trunk of the little oak in the front yard.</i>	(WCTLHONS: 3);	Щоб підживитися силою, я міцно обхопив стовбур дубка, що ріс перед будинком	(ВКОДНБВ: 9);	Адаптивна
<i>Little Teddy</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>малюче Тедді</i>	(ВКОДНБВ: 9);	Адаптивна + репродуктивна
<i>Mr. Bannerman?</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>Містере Баннермане</i>	(ВКОДНБВ: 9);	Адаптивна + репродуктивна
<i>my stomach lurches</i>	(WCTLHONS: 5);	<i>в шлунку крутить.</i>	(ВКОДНБВ: 12);	Нейтралізація

<i>Her eyes are big</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>Великі очі</i>	(ВКОДНБВ: 8);	Нейтралізація
<i>the otter family,</i>	(WCTLHONS: 10);	<i>Видри</i>	(ВКОДНБВ: 18);	Нейтралізація
<i>That was her thing, charming people.</i>	(WCTLHONS: 10);	<i>Вона вміла причаровувати людей</i>	(ВКОДНБВ: 18);	Нейтралізація
<i>She wiped sweat off her top lip.</i>	(WCTLHONS: 3);	<i>Вона стерла нім з верхньої губи.</i>	(ВКОДНБВ: 9);	Нейтралізація
<i>a nice smile</i>	(WCTLHONS: 9);	<i>Гарна усмішка</i>	(ВКОДНБВ: 17);	Нейтралізація
<i>Her voice had a slight hitch around the consonants</i>	(WCTLHONS: 5);	<i>Говорила, злегка затинаючись на приголосних</i>	(ВКОДНБВ: 12);	Нейтралізація
<i>You could hear the sea in her voice.</i>	(WCTLHONS: 5);	<i>голос її гойдався, наче море.</i>	(ВКОДНБВ: 12);	Нейтралізація

<i>My teeth made little clicks like I was cold, hut I was so hot.</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>Зуби цокотіли, наче я змерз, хоча мені було збіса жарко.</i>	(ВКОДНБВ: 9);	Нейтралізація
<i>I realize that I am not wearing shoes or socks.</i>	(WCTLHONS: 7);	<i>і я розумію, що стою босий, навіть без шкарпеток.</i>	(ВКОДНБВ: 15);	Нейтралізація
<i>She was six</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>Їй було шість</i>	(ВКОДНБВ: 8);	Нейтралізація
<i>When they parted with a whoosh and released people in a blast of cold air, I asked for candy</i>	(WCTLHONS: 3);	<i>Коли вони з легким шипінням розсувалися і звідти в потоці холодного повітря виходили покупці, я просив цукерку.</i>	(ВКОДНБВ: 10);	Нейтралізація
<i>Shadow of her hat brim</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>крисів маленького бриля</i>	(ВКОДНБВ: 8);	Нейтралізація

<i>Mommy</i>	(WCTLHONS: 5);	<i>мама</i>	(ВКОДНБВ: 12);	Нейтралізація
<i>Her faded formal handwriting.</i>	(WCTLHONS: 5);	<i>Маминим охайним почерком</i>	(ВКОДНБВ: 12);	Нейтралізація
<i>I was upset that they'd seen my precious things, like the picture of Mommy and Daddy</i>	(WCTLHONS: 3);	<i>Мене засмучувало те, що вони дивилися на мої скарби, як-от світлину мами з татом</i>	(ВКОДНБВ: 10);	Нейтралізація
<i>My mind runs like ants.</i>	(WCTLHONS: 6);	<i>Мої думки снують, як мурахи</i>	(ВКОДНБВ: 13);	Нейтралізація
<i>I am polite.</i>	(WCTLHONS: 9);	<i>намагаюся бути чемним я.</i>	(ВКОДНБВ: 17);	Нейтралізація
<i>A Stranger</i>	(WCTLHONS: 10);	<i>Незнайомець</i>	(ВКОДНБВ: 18);	Нейтралізація

<i>My feet are white and hairy.</i>	(WCTLHONS: 7);	<i>Ноги білі й волохаті.</i>	(ВКОДНБВ: 15);	Нейтралізація
<i>suspect</i>	(WCTLHONS: 4);	<i>підозрюваний</i>	(ВКОДНБВ: 11);	Нейтралізація
<i>Very tired</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>стомлена</i>	(ВКОДНБВ: 9);	Нейтралізація
<i>You take everything from me, Theodore. Take, take, take.</i>	(WCTLHONS: 4);	<i>Теодоре, ти забираєш у мене все. Тільки те й робиш, що береш і береш.</i>	(ВКОДНБВ: 10);	Нейтралізація
<i>Sometimes my insides know things before my mind does.</i>	(WCTLHONS: 5);	<i>Трапляється, мої нутроці здогадуються про всяке раніше від мозку.</i>	(ВКОДНБВ: 12);	Нейтралізація
<i>hands shake</i>	(WCTLHONS: 6);	<i>Тремкі руки</i>	(ВКОДНБВ: 13);	Нейтралізація
<i>The Murderer</i>	(WCTLHONS: 7);	<i>убивця</i>	(ВКОДНБВ: 15);	Нейтралізація

<i>I don't recall names but I have my ways of judging and remembering people.</i>	(WCTLHONS: 8);	<i>Хоч імена я постійно забуваю, але маю власні методи запам'ятовувати людей.</i>	(ВКОДНБВ: 16);	Нейтралізація
<i>A thin man</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>худорлявий чоловік</i>	(ВКОДНБВ: 8);	Нейтралізація
<i>the man with hair the color of orange juice</i>	(WCTLHONS: 7);	<i>чоловік із волоссям кольору апельсинового соку</i>	(ВКОДНБВ: 15);	Нейтралізація
<i>Men who live in Blue house together</i>	(WCTLHONS: 10);	<i>Чоловіки, що мешкають разом у синьому будинку</i>	(ВКОДНБВ: 18);	Нейтралізація
<i>Care pressed down on her, like an anvil on her back.</i>	(WCTLHONS: 3);	<i>Шалено тиснучи на плечі, важким ковадлом лежало на ній відчуття обов'язку.</i>	(ВКОДНБВ: 9);	Нейтралізація

<i>I was shaking</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>я тремтів усім тілом</i>	(ВКОДНБВ: 9);	Нейтралізація
<i>I don't always get tenses right. Everything always feels like it's happening now and sometimes I forget it actually happened then.</i>	(WCTLHONS: 8);	<i>Я часто плутаю час. Нерідко те, що, як мені здається, відбувається зараз, сталося в минулому.</i>	(ВКОДНБВ: 16);	Нейтралізація
<i>The woman detective looked like a possum</i>	(WCTLHONS: 2);	<i>слідча, схожа на опосума</i>	(ВКОДНБВ: 9);	Репродуктивна
<i>Ted</i>	(WCTLHONS: 7);	<i>Тед</i>	(ВКОДНБВ: 15);	Репродуктивна
<i>Theodore</i>	(WCTLHONS: 4);	<i>Теодоре</i>	(ВКОДНБВ: 10);	Репродуктивна

Додаток Г. Аналіз перекладацьких трансформацій, що використовувалися для реалізації стратегій відтворення образів персонажів у романі К. Ворд «Останній дім на безпечній вулиці» у перекладі Б. Превіра

Оригінал		Переклад		Трансформація
<i>Mommy would have been ashamed if she knew but I loved candy so much</i>	(WCTLHONS : 3);	<i>Дізнайся про це мама, вона померла б від сорому, але я страшенно люблю цукерки.</i>	(ВКОДНБВ : 10);	Г. Додавання
<i>Small women want to take care of big men.</i>	(WCTLHONS : 8);	<i>Маленькі жіночки завжди хочуть піклуватися про великих чоловіків.</i>	(ВКОДНБВ : 16);	Г. Додавання
<i>A thin man</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>худорлявий чоловік</i>	(ВКОДНБВ : 8);	Г. Дослівний переклад
<i>Mr. Bannerman ?</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>Містере Баннермане</i>	(ВКОДНБВ : 9);	Г. Дослівний переклад

<i>She was six</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>Їй було шість</i>	(ВКОДНБВ : 8);	Г. Заміни. Заміна граматичних категорій
<i>I was shaking</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>я тремтів усім тілом</i>	(ВКОДНБВ : 9);	Г. Заміни. Морфологічна заміна – переклад однієї частини мови іншою. У цьому випадку – переклад дієприкметника дієсловом.
<i>hands shake</i>	(WCTLHONS : 6);	<i>Тремкі руки</i>	(ВКОДНБВ : 13);	Г. Заміни. Морфологічна заміна – переклад однієї частини мови іншою. У цьому випадку – переклад дієслова прикметником.

<i>The woman detective</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>слідча</i>	(ВКОДНБВ : 9);	Г. Заміни. Синтаксична заміна – переклад словосполучення словом.
<i>My teeth made little clicks like I was cold, hut I was so hot.</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>Зуби цокотіли, наче я змерз, хоча мені було збіса жарко.</i>	(ВКОДНБВ : 9);	Г. Заміни. Синтаксична заміна – переклад словосполучення словом.
<i>I was upset that they'd seen my precious things, like the picture of Mommy and Daddy</i>	(WCTLHONS : 3);	<i>Мене засмучувало те, що вони дивилися на мої скарби, як-от світлинку маму з татом</i>	(ВКОДНБВ : 10);	Г. Заміни. Синтаксична заміна – переклад словосполучення словом.
<i>That was her thing, charming people.</i>	(WCTLHONS : 10);	<i>Вона вмiла причаровувати людей</i>	(ВКОДНБВ : 18);	Г. Заміни. Синтаксична заміна. Заміна словосполучення словом.

<i>the otter family,</i>	(WCTLHONS : 10);	<i>Видри</i>	(ВКОДНБВ : 18);	Г. Заміни. Синтаксична заміна. Заміна словосполучення словом.
<i>Her eyes are big</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>Великі очі</i>	(ВКОДНБВ : 8);	Г. Опущення
<i>I held tight to the trunk of the little oak in the front yard.</i>	(WCTLHONS : 3);	Щоб підживитися силою, я міцно обхопив стовбур дубка, що ріс перед будинком	(ВКОДНБВ : 9);	Г., Додавання
<i>Care pressed down on her, like an anvil on her back.</i>	(WCTLHONS : 3);	Шалено тиснучи на плечі, важким ковадлом лежало на ній відчуття обов'язку.	(ВКОДНБВ : 9);	Г., Додавання
<i>I am polite.</i>	(WCTLHONS : 9);	намагаюся бути чемним я.	(ВКОДНБВ : 17);	Г., Додавання
<i>Little Teddy</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>малюче Тедді</i>	(ВКОДНБВ : 9);	Г., Дослівний переклад

<i>the man with hair the color of orange juice</i>	(WCTLHONS : 7);	<i>чоловік із волоссям кольору апельсинового соку</i>	(ВКОДНБВ : 15);	Г., дослівний переклад
<i>a nice smile</i>	(WCTLHONS : 9);	<i>Гарна усмішка</i>	(ВКОДНБВ : 17);	Г., дослівний переклад
<i>Very tired</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>стомлена</i>	(ВКОДНБВ : 9);	Г., Опущення
<i>She wiped sweat oft her top lip.</i>	(WCTLHONS : 3);	<i>Вона стерла ніт з верхньої губи.</i>	(ВКОДНБВ : 9);	Г., Опущення
<i>You take everything from me, Theodore. Take, take, take.</i>	(WCTLHONS : 4);	<i>Теодоре, ти забираєш у мене все. Тільки те й робиш, що береш і береш.</i>	(ВКОДНБВ : 10);	Г., Опущення
<i>Her faded formal handwriting.</i>	(WCTLHONS : 5);	<i>Маминим охайним почерком</i>	(ВКОДНБВ : 12);	Г., опущення
<i>My feet are white and hairy.</i>	(WCTLHONS : 7);	<i>Ноги білі й волохаті.</i>	(ВКОДНБВ : 15);	Г., опущення

<i>The Chihuahua lady</i>	(WCTLHONS : 8);	<i>жіночка з чихуахуа</i>	(ВКОДНБВ : 15);	Г., транспозиція
<i>The Otter man</i>	(WCTLHONS : 10);	<i>Чоловік, схожий на видру</i>	(ВКОДНБВ : 18);	Г., транспозиція
<i>The Otter man or His wife or their Children</i>	(WCTLHONS : 10);	<i>Чоловік, схожий на видру, його дружина або їхні діти</i>	(ВКОДНБВ : 18);	Г., транспозиція
<i>Men who live in Blue house together</i>	(WCTLHONS : 10);	<i>Чоловіки, що мешкають разом у синьому будинку</i>	(ВКОДНБВ : 18);	Г., транспозиція
<i>Shadow of her hat brim</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>крисів маленького бриля</i>	(ВКОДНБВ : 8);	Л.- Г. Цілісне перетворення
<i>The woman detective looked like a possum</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>слідча, схожа на опоссума</i>	(ВКОДНБВ : 9);	Л. Диференціація значення

<i>the fingers clenched on the stick as if she thinks someone might take it away from her</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>пальчики стискають паличку, наче боячись, що хтось забере в неї те морозивко.</i>	(ВКОДНБВ : 8);	Л. Конкретизація
<i>Girl With Popsicle</i>	(WCTLHONS : 1);	<i>Дівчинка з морозивом</i>	(ВКОДНБВ : 7);	Л., генералізація
<i>When they parted with a whoosh and released people in a blast of cold air, I asked for candy</i>	(WCTLHONS : 3);	<i>Коли вони з легким шипінням розсувалися і звідти в потоці холодного повітря виходили покупці, я просив цукерку.</i>	(ВКОДНБВ : 10);	Л., генералізація
<i>Her hair lies wet and sheeny on her skull, short as a boy's.</i>	(WCTLHONS : 2);	<i>На личко налипло коротке, як у хлопчика, мокре волосся,</i>	(ВКОДНБВ : 8);	Л., Диференціація значення

<i>suspect</i>	(WCTLHONS : 4);	<i>підозрюваний</i>	(ВКОДНБВ : 11);	Л., диференціація значення
<i>Mommy</i>	(WCTLHONS : 5);	<i>мама</i>	(ВКОДНБВ : 12);	Л., диференціація значення
<i>The birds will be arriving. <...>I love to watch it.</i>	(WCTLHONS : 5);	<i>Невдовзі налянуть пташки <...> Я люблю спостерігати за ними.</i>	(ВКОДНБВ : 12);	Л., диференціація значення
<i>The Murderer</i>	(WCTLHONS : 7);	<i>убивця</i>	(ВКОДНБВ : 15);	Л., диференціація значення
<i>A Stranger</i>	(WCTLHONS : 10);	<i>Незнайомець</i>	(ВКОДНБВ : 18);	Л., диференціація значення
<i>my stomach lurches</i>	(WCTLHONS : 5);	<i>в шлунку крутить.</i>	(ВКОДНБВ : 12);	Л., конкретизація
<i>Theodore</i>	(WCTLHONS : 4);	<i>Теодоре</i>	(ВКОДНБВ : 10);	Л., Традиційне відтворення
<i>Ted</i>	(WCTLHONS : 7);	<i>Тед</i>	(ВКОДНБВ : 15);	Л., Традиційне відтворення

<i>Her voice had a slight hitch around the consonants</i>	(WCTLHONS : 5);	<i>Говорила, злегка затинаючись на приголосних</i>	(ВКОДНБВ : 12);	Л.-Г. Цілісне перетворення
<i>You could hear the sea in her voice.</i>	(WCTLHONS : 5);	<i>голос її гойдався, наче море.</i>	(ВКОДНБВ : 12);	Л.-Г. Цілісне перетворення
<i>Sometimes my insides know things before my mind does.</i>	(WCTLHONS : 5);	<i>Трапляється, мої нутроці здогадуються про всяке раніше від мозку.</i>	(ВКОДНБВ : 12);	Л.-Г. Цілісне перетворення
<i>My mind runs like ants.</i>	(WCTLHONS : 6);	<i>Мої думки снують, як мурахи</i>	(ВКОДНБВ : 13);	Л.-Г. Цілісне перетворення
<i>I realize that I am not wearing shoes or socks.</i>	(WCTLHONS : 7);	<i>і я розумію, що стою босий, навіть без шкарпеток.</i>	(ВКОДНБВ : 15);	Л.-Г. Цілісне перетворення

<i>I don't always get tenses right. Everything always feels like it's happening now and sometimes I forget it actually happened then.</i>	(WCTLHONS : 8);	<i>Я часто плутаю час. Нерідко те, що, як мені здається, відбувається зараз, сталося в минулому.</i>	(ВКОДНБВ : 16);	Л.-Г. Цілісне перетворення
<i>I don't recall names but I have my ways of judging and remembering people.</i>	(WCTLHONS : 8);	<i>Хоч імена я постійно забуваю, але маю власні методи запам'ятовувати людей.</i>	(ВКОДНБВ : 16);	Л.-Г. Цілісне перетворення
<i>Lady who Smells like Doughnuts</i>	(WCTLHONS : 10);	<i>Жіночка, від якої пахне пончиками</i>	(ВКОДНБВ : 18);	Л.-Г. Цілісне перетворення